

ผลลัพธ์ของสื่อเฉพาะกิจในการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัว

ปริญญานิพนธ์

ของ

อนุสรณ์ ศิริลักษณ์

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เลขที่ ๒๒ ถนนจันทน์ กรุงเทพมหานคร ๒๑๒๑๐๒ โทร ๓๑๒๑๖๗๕ ๓๑๒๑๐๘๘

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ตุลาคม 2521

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปัญหาให้แก่นักเรียนแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

<u>อ.รี ศรีแสง</u>	ประธานคณะกรรมการ
<u>น.ท. ก :</u>	กรรมการ
<u>น.ท. วรวิทย์</u>	กรรมการ

ปฏิญานี้ฉบับนี้ ได้รับทุนส่วนหนึ่งจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี ปีการศึกษา 2520

ประกาศกฎการ

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ เป็นอย่างสูง ที่ได้สนับสนุนการศึกษามาแก่ผู้วิจัย
เสมอมา

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จของกายก็ เพราะผู้วิจัยได้มีคำแนะนำ และได้รับความ
ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร.การี ศักดิ์ทวี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย
ศิริกายะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมสร วังน้อย รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภา
รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ ศรีโสภะ และ ดร.พนม พงษ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง
ในความกรุณาของท่านอาจารย์ที่ได้กล่าววามมานี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็น
อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
สำนักงานการวางแผนครอบครัว ภูเก็ต หน่วยนิเทศกิจจังหวัดน่าน ที่ได้อนุเคราะห์วัสดุ
อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน สาธารณสุขจังหวัดน่าน
กองสุขชุม กำรรกา สาธารณสุขอำเภอพานพร้าว ผู้ใหญ่บ้านไถ่เดือน คุณอาญ์ สิริลักษณ์
คุณเฉลิมพล บุตรศรี เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยวันสอง ตำบลบ่อแก้ว ชาวบ้านหมู่บ้านไถ่เดือน
ที่ได้กรุณาให้ความสะดวก ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลา
ในการทำงานวิจัย ตลอดจนสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี คุณเมธินทร์ วิทยุธรณ
ที่กรุณาช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล และคุณหญิงบุษ วิทยุพรพาณิช ที่ให้ความกรุณา
ตรวจสอบให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและได้ให้กำลังใจอย่างยิ่งในการทำปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกๆ ท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำ ช่วยเหลือ และให้
กำลังใจ ในการวิจัยครั้งนี้

อนุสรณ์ สิริลักษณ์

ตุลาคม 2521

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 ✓ บทนำ	1
✓ ภูมิหลัง	1
✓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
✓ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
✓ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
✓ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
2 เอกสารประกอบการค้นคว้าวิจัยและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
✓ เอกสารประกอบการค้นคว้าวิจัย	7
✓ การวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
✓ สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	14
3 วิธีดำเนินการ	16
✓ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	16
✓ เครื่องมือที่ใช้ประกอบการทดลอง	19
✓ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	20
ขั้นตอนของการดำเนินการทดลอง	22
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	23
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	24
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	43
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	43
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	43
กลุ่มตัวอย่าง	44
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	44
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	45
การดำเนินการทดลอง.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการทดลอง.....	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
อภิปรายผล.....	48
ข้อเสนอแนะ.....	51
บรรณานุกรม.....	53
ภาคผนวก.....	58
บทคัดย่อ.....	86

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรทั้งหมดและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	17
2	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	17
3	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนบุตร	18
4	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	18
5	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อปี	19
6	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามเพศ	24
7	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามเพศ	25
8	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามเพศ	25
9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามเพศ	26
10	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับอายุ	26
11	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามระดับอายุ	27
12	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับอายุ	27
13	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามระดับอายุ	28
14	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามจำนวนบุตร	28

15	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามจำนวนบุตร.....	29
16	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามจำนวนบุตร.....	29
17	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามจำนวนบุตร.....	30
18	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับการศึกษา	30
19	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	31
20	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	31
21	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา....	32
22	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามรายได้ต่อปี.....	32
23	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามรายได้ต่อปี.....	33
24	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้านภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามรายได้ต่อปี.....	33
25	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามรายได้ต่อปี.....	34
26	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของ ชาวบ้าน ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ	34

ตาราง	หน้า
27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ	35
28 จำนวนการให้บริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการรับ สื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามวิธีการที่ชาวบ้านใช้	36
29 จำนวนชาวบ้านที่ให้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังการรับ สื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามเพศ	37
30 จำนวนชาวบ้านที่ให้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังการรับ สื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับอายุ	37
31 จำนวนชาวบ้านที่ให้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังการรับ สื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามจำนวนบุตร	38
32 จำนวนชาวบ้านที่ให้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังการรับ สื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับการศึกษา	38
33 จำนวนชาวบ้านที่ให้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังการรับ สื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามรายได้ต่อปี	39
34 จำนวนชาวบ้านที่ให้บริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการ รับสื่อเฉพาะกิจ	39

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบัน การวางแผนครอบครัวนับว่าเป็นโครงการสำคัญโครงการหนึ่ง ไม่น้อยกว่าโครงการพัฒนาในด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการวางแผนครอบครัวเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ประชาชนในชาติสามารถมีชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุข ไม่ต้องกินร่นจนเกินความสามารถของแต่ละครอบครัวที่จะพึงปฏิบัติกันได้ ถ้าสังคมใดหรือประเทศใดสามารถเอาหลักการวางแผนครอบครัวมาใช้ได้ผล อันจะทำให้อัตราการเกิดอยู่ในระดับที่สมดุลย์กับอัตราการตายที่ลดลง สังคมนั้นหรือประเทศนั้นก็จะมีปัญหาค้นประชากรน้อยลงไปด้วย

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในจำนวนหลายประเทศ ที่ประสบปัญหาการเพิ่มของจำนวนประชากรในอัตราที่สูงเกินไป การเพิ่มประชากรของประเทศไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ กล่าวคือ อัตราการเกิดยังคงอยู่ แต่อัตราการตายได้ลดลงอย่างรวดเร็ว เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งทำให้ประชากรไทยรอดอยู่ได้มากขึ้น และเป็นผลให้ประชากรไทยมีชีวิตรยืนยาวขึ้นกว่าเดิม (เขาวลัษณ์ ราชแพทยาคม 2517 : 1) การที่ประชากรเพิ่มขึ้นรวดเร็วมากเกินไป จะเป็นผลให้จำนวนไร่นาถั่วเฉลี่ยต่อบุคคลลดลงอย่างมาก มีการสูญเสียที่ดินและป่าไม้ไปในการทำประโยชน์ด้านเกษตรกรรม ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริการด้านการศึกษา สาธารณสุขและบริการสังคมก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อันจะทำให้การพัฒนาตามโครงการอื่นๆ ลำบากและมีอุปสรรค (พร้อม พานิชภักดิ์, 2518 : 23)

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการเพิ่มประชากร จึงมีนโยบายที่จะสนับสนุนการวางแผนครอบครัวตามความสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ อันเนื่องมาจากอัตราการเพิ่มของประชากรที่สูงมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ จึงได้บรรจุลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความว่า " เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้บริการในด้านการวางแผนครอบครัวแก่ประชาชนผู้สมัครใจ ให้สามารถกำหนดขนาดของครอบครัว หรือเว้นระยะการมีบุตรได้ เพื่อพยายามลดอัตราการเพิ่มของจำนวน

ประชากร ซึ่งสูงร้อยละ 2.5 ต่อปี ให้เหลือประมาณร้อยละ 2.1 ต่อปี เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 " โดยกำหนดแนวนโยบายดังนี้ " จะดำเนินการสนับสนุนและพัฒนางานด้านการวางแผนครอบครัวให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยการเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพของการให้บริการ การขยายขอบเขตการปฏิบัติงานให้กว้างขวางและครอบคลุมประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นชนบทที่ห่างไกลและขยายวิธีการให้บริการเพื่อประชาชนจะสามารถเลือกวิธีการคุมกำเนิดได้ตามความต้องการได้มากขึ้น " (โครงการวางแผนครอบครัวแห่งชาติ 2519 : 1 - 6) โดยมีมุ่งหวังที่จะลดอัตราการเกิดของประชากรให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและได้ดุลยภาพกับทรัพยากรธรรมชาติและสภาพนาประเทศ จึงได้จัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการและประสานงานการเผยแพร่ความรู้และให้บริการการวางแผนครอบครัวให้แก่ประชาชนในชาติ (เยาวลักษณ์ ราชแพทยาคม 2517 : 5) เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความจำเป็นที่คงมีการวางแผนครอบครัวและนำไปปฏิบัติได้ (บำรุงสุข สีหอำไพ 2519 : 52 - 59)

การเผยแพร่ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวที่ได้จัดทำอยู่แล้วนั้น มีการจัดรณรงค์เผยแพร่เคลื่อนที่และสื่อมวลชน ซึ่งประกอบด้วย ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ (ปัทมา ภรณ์รัตน์, 2519 : 2) แต่การสื่อสารก็ยังอยู่ในวงจำกัด บริการทางคำานสื่อมวลชนก็มิได้ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ทางการวางแผนครอบครัวอย่างจริงจัง ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวจึงอยู่ในวงแคบ อันเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้โครงการวางแผนครอบครัวในส่วนรวมไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหันมาใช้วิธีการวางแผนการสื่อสารเพื่อการวางแผนครอบครัวอย่างจริงจัง เพื่อที่จะให้ปัญหาประชากรลดลงในอนาคต (บำรุงสุข สีหอำไพ 2519 : 58-59) ซึ่งสนับสนุนแนวทางการพัฒนาด้านการวางแผนครอบครัว ของโครงการวางแผนครอบครัวแห่งชาติ ข้อ 3 ซึ่งกล่าวถึงการส่งเสริมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ โดยใช้วิธีการสื่อความหมายชนิดต่างๆ ดังนี้

1. ขยายวิธีการสื่อความหมายให้เพิ่มมากขึ้น
2. ปรับปรุงเทคนิคการสื่อความหมายต่างๆ ให้เพิ่มมากขึ้นและให้ทันสมัย เพื่อให้ความหมายเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง
3. ขยายขอบเขตการปฏิบัติงานของหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เพื่อให้สามารถครอบคลุมไปได้ทั่วถึงทั้งประเทศ

จากการศึกษาของ ริชาร์ด มายเฮล (Maisel, 1979 : 159 - 170) พบว่า อัตราการเจริญก้าวหน้าของสื่อมวลชนไม่มถอยลง แต่อัตราการเจริญก้าวหน้าของสื่อเฉพาะกิจ (specialized media) บั้อัตราการเจริญก้าวหน้าสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อเฉพาะกิจมีคุณสมบัติในการเร้าใจและจูงใจให้ปฏิบัติสูงกว่าสื่อมวลชนมาก

สื่อเฉพาะกิจ คือ ช่องทางสำหรับส่งสารที่มีลักษณะเฉพาะอย่าง ซึ่งมุ่งหวังให้ผู้รับสารบรรลุถึงวัตถุประสงค์เฉพาะ เรื่องที่ตั้งไว้ เปื่องด้วยสื่อเฉพาะกิจมีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและจัดร่างสื่อเฉพาะกิจที่มีระบบ เพื่อนำไปทดลองให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวแก่ชาวบ้าน ให้ได้มาซึ่งผลของสื่อเฉพาะกิจที่ให้ความรู้และจูงใจให้ผู้รับสื่อได้ประพฤติปฏิบัติตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาผลของสื่อเฉพาะกิจในการให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้าน
2. เพื่อหาผลการจูงใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับจากสื่อเฉพาะกิจ
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการ วิธีการและเทคนิค ของการใช้สื่อเฉพาะกิจในการให้การศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้าน

ความสำคัญของการศึกษากันว่า

1. จะทราบถึงผลของการให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว โดยสื่อเฉพาะกิจและการนำความรู้ที่ชาวบ้านได้รับไปประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อนำไปปรับปรุงและเปรียบเทียบกับการใช้และการจูงใจให้ปฏิบัติของสื่ออื่นๆ ที่ได้ศึกษากันอยู่แล้วในปัจุบันและการจัดทำสื่ออื่นๆ ที่จะใช้ในการให้ความรู้และจูงใจให้ปฏิบัติในเรื่องการวางแผนครอบครัวหรือความรู้ในเรื่องอื่นๆ ที่จะจัดทำขึ้นในอนาคต
2. จะทราบถึงกระบวนการ วิธีการและเทคนิค ในการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้าน เพื่อใช้ปรับปรุงสื่อต่างๆ ที่ใช้อยู่ในปัจุบันให้มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการวางแผนครอบครัวแห่งชาติ

3. จะเป็นทางเลือกข้อหนึ่งใดหนึ่งในจำนวนสี่ข้ออีกหลายข้อ ในการให้ความรู้เรื่อง การวางแผนครอบครัวและจูงใจให้ผู้รับสื่อเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวสำหรับคณะกรรมการการดำเนินงานการเผยแพร่ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวจะได้พิจารณาเลือกใช้

4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยอื่นๆ ที่จะนำวิธีการและผลของสื่อเฉพาะกิจไป ประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้ในค่านอื่นๆ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทดลองกับชาวบ้าน หมู่บ้านไก่อ่อน ตำบลบ่อแก้ว อำเภอ น่าน้อย จังหวัดน่าน จำนวน 72 หลังคาเรือน มีมวลประชากรทั้งสิ้น 514 คน กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มจากแต่ละหลังคาเรือน หลังคาเรือนละ 1 คน แล้วทำการสุ่มจากทุก หลังคาเรือน ให้เหลือ 50 คน จากจำนวน 72 คน

ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variables)

(1) เพศ

(2) อายุ จำแนกออกเป็น

~ อายุระหว่าง 16 - 25 ปี

~ อายุระหว่าง 26 - 35 ปี

~ อายุระหว่าง 36 - 45 ปี

(3) จำนวนบุตร จำแนกออกเป็น

ต่ำกว่า 3 คน

ระหว่าง 3 - 5 คน

มากกว่า 5 คน

(4) ระดับการศึกษา จำแนกออกเป็น

อ่านออก

อ่านไม่ออก

(5) รายได้ต่อปี จาแนกออกเป็น

ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี

ระหว่าง 3,000 - 5,000 บาทต่อปี

- สูงกว่า 5,000 บาทต่อปี

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

✓ ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน

จำนวนที่เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ (Effectiveness) หมายถึง ผลด้านความรู้ที่ผู้รับสารจะได้รับจากสื่อเฉพาะกิจ และผลด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปประพฤติ ปฏิบัติ

สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media) คือ ช่องทางสำหรับส่งสารและสรรพกำลังต่างๆ ประกอบด้วย เครื่องมือ บุคคลและวิธีการ ซึ่งระดมไว้อย่างมีระบบและมีเนื้อหาที่บูรณาการ อันนำไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นอย่างดี สื่อที่ใช้ในสื่อเฉพาะกิจ ประกอบด้วย

สื่อประเภทเครื่องมือ

ภาพยนตร์ เรื่อง " ทางเลือก " (The choices is yours) และเรื่อง " ไครนิค " เป็นภาพยนตร์สี เสียงในฟิล์ม 16 ม. ของหน่วยเผยแพร่โครงการวางแผนครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข จัดทำโดย Development Support Communication Service UNDP , UNICEF. (DSCS)

ภาพเคลื่อนไหวประกอบคำบรรยาย เรื่องปัญหาประชากรและสภาพครอบครัว โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดทำขึ้น

- นิทรรศการ เป็นการจัดแสดงอุปกรณ์ในการคุมกำเนิด แผนภาพและหุ่นจำลอง ซึ่งได้จาก ฝ่ายเผยแพร่โครงการวางแผนครอบครัว สำนักงานวางแผนครอบครัวชุมชน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน โดยผู้วิจัยเป็นผู้วางแผนการจัดนิทรรศการ

สื่อประเภทบุคคล

ผู้ให้การบรรยาย เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว โดยให้ความรู้ตามลำดับขั้นที่จัดเตรียมวางแผนไว้

แพทย์และพยาบาล เพื่อจัดให้บริการแก่ชาวบ้าน และบริการให้คำปรึกษา
บุคคลตัวอย่าง กลุ่มบุคคลที่เคยรับบริการการวางแผนครอบครัวมาก่อน ได้
บอกเล่าประสบการณ์ของตนให้ชาวบ้านได้ทราบ

ภาษา ในระหว่างการทดลอง ใช้ภาษาท้องถิ่นของชาวชนบทในภาคเหนือ ใน
การสื่อความหมายของสื่อทุกชนิดดังกล่าวโดยตลอด

การวางแผนครอบครัว คือ การควบคุมจำนวนบุตรให้เหมาะสมกับฐานะและความ
ต้องการของครอบครัว โดยวิธีป้องกันการปฏิสนธิทั้งแบบถาวรและแบบชั่วคราว

ชาวบ้าน คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งกลุ่ม
ตัวอย่างใช้ชาวบ้านหมู่บ้านไถ่เถื่อน ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ซึ่งมีการ
ศึกษาโดยเฉลี่ย ประถมปีที่ 4 หรือต่ำกว่า หากโอกาสที่จะได้รับความรู้ในด้านต่างๆ จาก
สื่อมวลชน และมีวัยอยู่ในภาวะเจริญพันธุ์

เอกสารประกอบการค้นคว้าวิจัยและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารประกอบการค้นคว้าวิจัย

ในปัจจุบันสื่อที่ให้ความรู้และสนใจให้ผู้รับสื่อปฏิบัติตามความรู้ที่ตนได้รับนั้นมีมากมาย แต่ประสิทธิภาพของสื่อแต่ละตัวมีกันไปเท่ากัน ลักษณะเฉพาะของสื่อและคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน มีความเหมาะสมที่จะใช้ ในสถานการณ์ต่างกัน ซึ่งวัดได้จากผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการตอบสนองของผู้รับสื่อ ดังนั้นจึงมีผู้ศึกษาค้นคว้าและจัดสร้างสื่อ ตลอดจนหาจุดบกพร่องของสื่อที่มีอยู่เดิม เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สื่อที่มีอยู่นั้นและสื่อใหม่ๆ ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดและสนใจให้ผู้รับสารจากสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ริชาร์ด มายเซิล (Maisel, 1971 : 159 - 170) ได้ทำการค้นคว้าวิจัยเรื่องความล้มเหลวของสื่อมวลชน พบว่า อัตราการเจริญก้าวหน้าของสื่อมวลชนเสื่อมถอยลงและสื่อเฉพาะกิจ (specialized media) มีอัตราความเจริญก้าวหน้าเพิ่มสูงขึ้น มายเซิลกล่าวว่า ระบบการศึกษาเป็นระบบที่ใช้สื่อเฉพาะกิจที่สำคัญที่สุด ระบบการศึกษา มีระบบโรงเรียนเป็นแกนสำคัญ ระบบโรงเรียนใช้สื่อจำนวนมากสำหรับสื่อความหมายไปข่าวสาร ให้เนื้อหาเฉพาะกิจเฉพาะอย่าง และระบบโรงเรียนยังสนับสนุนการใช้สื่อเฉพาะกิจ เช่น ตำราเรียน ตำราเฉพาะวิชา ตลอดจนโสตทัศนวัสดุและสื่อบุคคล

จากการวิจัยของ เคนนิส แมกแกวีย์ (Mcquail, 1969 : 33 - 44) ซึ่งได้ศึกษาขอบข่ายของวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติและวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่น ในเรื่องลักษณะของข่าวสารและสื่อที่ใช้ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปได้ว่า สื่อมวลชนเริ่มมีลักษณะเฉพาะและได้เนื้อหาเฉพาะขึ้น และ อีเวอร์เรท โรเจอร์ (Roger, 1971 : 185 - 200) กล่าวว่า ธรรมชาติของสื่อมวลชนมีการพัฒนาน้อยลงในชนบท เนื่องจากขีดจำกัดของสื่อมวลชนและขีดจำกัดของผู้รับสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งมีความแตกต่างกันมากในความสัมพันธ์และสภาพท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล ดังนั้นสื่อมวลชนก็จะเปลี่ยนรูปแบบของข่าวสาร โดยข่าวสารนั้นจะมีลักษณะเฉพาะและจะถูกจัด

ทำโดยท้องถิ่น รวมไปถึงรูปแบบและลำดับขั้นของการเสนอของสื่อมวลชนก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงสรุปได้ว่า พัฒนาการของสื่อมวลชนเสื่อมถอยลงและสื่อเฉพาะกิจจะพัฒนาเข้ามาแทนที่

ดังนั้นสื่อเฉพาะกิจ จึงเป็นช่องทางนำทรัพยากรในการระดมสรรพกำลังทางเครื่องมือและบุคคล อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งใช้อย่างมีระบบ โดยใช้ยุทธวิธีที่จะให้ต่อผู้รับและจัดเนื้อหาให้มีบูรณาการ ใ้กับกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในเวลาที่เหมาะสม อันจะทำให้บุคคลในกลุ่มนั้นได้รับความรู้ ความเข้าใจอย่างกระจ่างแจ้ง และสามารถนำความรู้นั้นไปไว้ให้เป็นประโยชน์แก่คนละสังคม

ในการเลือกสื่อที่ประกอบขึ้นเป็นสื่อเฉพาะกิจนี้ จึงควรประกอบไปด้วยสื่อหลายชนิด เพราะสื่อหรืออุปกรณ์บางชนิดจะช่วยถ่ายทอดข้อเท็จจริง ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นรากฐานให้เกิดความเข้าใจและความจำอย่างถาวร (สนั่น ปัทมทิพย์, 2515 : 2 - 3) และ (เรอเน บาเออ 2517 : 1) กล่าวว่า ถึงแม้วิธีการสอนและเทคนิคการศึกษาใหม่ๆ จะเป็นประโยชน์ก็ตาม หากแต่ใช้เพียงลำพังเป็นอย่างไรๆ ไปแล้ว มิฉะนั้นได้ผลดีเท่าใดนัก เนื่องด้วยอุปกรณ์อย่างหนึ่งมักใช้เพื่อวัตถุประสงค์เดียวเท่านั้น วิธีการสอน อุปกรณ์การสอน สื่อมวลชนและเทคนิค จะช่วยนักการศึกษาและผู้เรียนได้ดีที่สุด ถ้าใช้ประกอบกันไป

เวด เลียม แอลเลน (Allen, 1959 : 84 - 91) กล่าวว่า หัวใจของการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมมาใช้ในสถานการณ์การสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็คือว่า สื่อหรือตัวกลางนั้นจะช่วยได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพียงใด ชุดอีกอย่างหนึ่งคือ ถ้ากำหนดจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง จะใช้สื่อหรือวิธีการใดจึงจะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นได้ดีที่สุด สื่อประเภทภาพยนตร์มีบทบาทต่อการให้การศึกษามากดังนี้

พอล เวนด์ (Wendt, 1957 : 10) กล่าวว่า ภาพยนตร์มีคุณค่าในการให้การศึกษาด้านวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างๆ และ เวด เลียม แอลเลน (Allen, 1970 : 88 - 89) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสื่อการสอนว่า การสอนด้วยภาพยนตร์ให้ผลดีกว่า การสอนปกติ ในด้านการสอนความรู้ข้อเท็จจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สำนักงานการวางแผนครอบครัวชุมชน 2520 : 46 - 48)

ได้ทำการวิจัยสื่อชนิดต่างๆ ในการจูงใจให้เข้ารับบริการการทาหมันชาย ที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ภาพยนต์เป็นสื่อที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการการทาหมันชายมากที่สุด ได้ประกอบการถามบรรยาย เป็นสื่ออีกอย่างหนึ่งที่มีบทบาทต่อการให้การศึกษา ซึ่งไกเฟอร์และเวอร์นอน (Kuffer and Vernon, 1964 : 145 - 163) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิภาพของสื่อ พบว่า สื่อได้ประกอบการบรรยายให้ดูค่าได้หักเหียนภาพยนตร์ และ ยูเนสโก (UNESCO, 1957 : 96 - 99) ได้วิจัยพบว่า สื่อประเภทสไลด์และฟิล์มสตริป เป็นสื่อที่มีค่าในการสอนคนจำนวนมาก และยังเป็นอุปกรณ์ที่ประทับใจผู้ชมได้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และคงความทรงจำเป็นเวลานาน เดนท์ (Dent, 1949 : 143-147) ได้กล่าวถึงสไลด์เสียงว่าสามารถสร้างความสนใจ ทำให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้และมีความกตัญญูในการเรียนรู้ข้อความจริงได้ดี นอกจากนี้ยังมีนิทรรศการซึ่งเป็นสื่อที่มีบทบาทในการให้การศึกษา ดังมีผู้ได้กล่าวถึงความ ก่อ(จีสันน์ พันพิเรเดช, 2520 : 1) กล่าวว่า นิทรรศการเป็นการรวมวัตถุ อุปกรณ์ ของจริงและอื่นๆ เพื่อจัดแสดงให้ความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้ผู้ชมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความถึ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (เปื้อง กุญชร, 2520 : 1) กล่าวว่า นิทรรศการเป็นวิธีการอันทรงประสิทธิภาพ ในการกระตุ้นให้ผู้สนใจในวัตถุและแนวความคิดอ่าน เป็นวิธีที่มีคามารถเข้าถึงประชาชนได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนิทรรศการหมายถึงโอกาสของการเห็น ความชัดเจนและการเรียนรู้บางอย่างที่เกินปรกาศวิสัยจะได้มีโอกาสนั้น นอกจากนั้นยังมีสื่อบุคคล ชิงโรเจอร์ (Roger, 1971 : 185 - 200) กล่าวว่า การสื่อความหมายแบบบุคคลต่อบุคคล (Channal of Interpersonal Communication) จำเป็นและสำคัญต่อการชักจูงให้บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ก็กว่าสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศด้อยพัฒนา ชิงโรเจอร์ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของสื่อมวลชนดังนี้

1. การเปิดรับข้อมูลมวลชนมีจำกัด เพราะสื่อต่างๆ ไม่อาจเข้าถึงประชาชนที่เป็นเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งอุปสรรคจากการไม่รู้หนังสือของประชาชนที่กระเจายกันอยู่ในชนบท

2. ข่าวสารไม่เหมาะสม ข่าวสารที่ส่งออกไปไม่สอดคล้องกับความต้องการที่จะรู้ของผู้รับ โดยเฉพาะแนวทางปฏิบัติที่แสดงให้ผู้รับข่าวสารเกิดความรู้ จนสามารถนำ

ไปเป็นแนวทางกำหนดกับปฏิบัติหรือประกอบอาชีพได้

3. ความเชื่อถือไ้ของสื่อมวลชนต่ำ เพราะประเทศด้อยพัฒนาสื่อมวลชนมักจะถูกควบคุมจากรัฐบาลมากเกินไปจนเรื้อรังบ่อนการเผยแพร่ข่าวสารหรือโฆษณาชวนเชื่อเพื่อประโยชน์ของรัฐบาล จึงไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนเท่าที่ควร

(สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย \ 2517 : 63 - 71)

ได้ทำการวิจัยการสื่อความหมายแบบบุคคลต่อบุคคล พบว่า การสื่อความหมายโดยวิธีการนี้มีบทบาทสำคัญต่อการให้การศึกษารื่องการวางแผนครอบครัวมาก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายและในค่านอำนาจการชักจูง และ (เมืองใส กวรวงโสภากุล \ 2518 : 50 - 57) ได้ทำการวิจัยทัศนคติของเพศชายต่อการทำหั้นชาย โลกกล่าวสรุปไว้ว่า ผู้ที่แพร่ข่าวสารในเรื่องการทำหั้นไ้มากที่สุดคือเพื่อนฝูง เพื่อนบ้านและญาติ โดยวิธีการพูดคุยปากต่อปาก และอีกสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้รับสารคือภาษา (กาญจนา ปัทมกลีล \ 2520 : 112) กล่าวว่า ภาษาราชการหรือภาษามาการวราวน ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ ในขณะที่ภาษาถิ่นเปลี่ยนแปลงไปตามท้องถิ่นต่างๆ และเป็นที่ยอมรับกันในหมู่ชนหนึ่งเท่านั้น โดยปกติชาวชนบทในภาคเหนือ จะพูดภาษาไทยภาคเหนือเป็นภาษาแม่ (Mother Tongue) ภาษากลางเป็นภาษาที่สอง (Second Tongue) ภาษาไทยภาคเหนือและภาษากลางนี้มีความแตกต่างกันทั้งคำเนียง หน่วยเสียง ความหมายของคำ รวมถึงรูปประโยค ชาวชนบทจะประสบปัญหาในการสื่อความหมายในค่านภาษาก่อนข้างมาก ส่วนใหญ่สามารถรับฟังไ้และทำความเข้าใจไ้บ้าง แต่ไม่สามารถทำความเข้าใจกระจ่างพอที่จะรับรู้ทั้งหมดไ้

จากการผกิดลือที่สามารไ้เข้าถึงภาษาของกลุ่มชนนั้นไ้ ย่อมสร้างความเข้าใจและความสับสนอันนี้ อันจะเป็นผลให้ผู้รับสารและผู้ส่งสารจากสื่อภาษา สามารถโน้มน้าวให้ผู้รับสาร เกิดการเปลี่ยนแปลงไ้

ต้อต่างๆ ที่ได้จัดเตรียมไ้ จะนาเข้าร่วมกันและเสริมเข้าด้วยกันอย่างมียุทธวิธีและบรรจุสารเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวอย่างมีบูรณาการ เพื่อใช้กับกลุ่มชนไ้ไ้รับความรู้และสามารถจูงใจไ้ปฏิบัติไ้

แก่การให้การศึกษา เพื่อให้ผู้รับความรู้ยอมรับหรือไม่ยอมรับนับ เป็นเรื่องสำคัญในทางปฏิบัติ เคนนิส แมกแกว (Mcquire, 1967 : 33 - 34) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสื่อความหมายเพื่อให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติ เมื่อได้รับสารใหม่ๆ จะขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้คือ ความเอาใจใส่ (attention) ความเข้าใจ (comprehension) และการยอมรับ (acceptance) ในสารนั้นหรือไม่ (พรพิบล สุกเวธิญ 2518 : 68 - 73) ได้กล่าวถึงวิธีการชักจูงให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติที่ต้องการจะชักจูง เมื่อบุคคลได้รับความรู้ใหม่แล้วนำไปประกอบความรู้เดิมของตนแล้ว อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่นั้นได้

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความสำเร็จในการสื่อสารหรือกระตุ้นเราให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นชนบท ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน 2 ประการ คือ แรงจูงใจ และความเข้าใจของผู้รับสาร โดยสอดคล้องข่าวสารอย่างใหม่เข้าไปในรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันและความสามารถของหน่วยงานโดยเฉพาะ การสนับสนุนซึ่งเตรียมเป็นการล่วงหน้า สำหรับความจำเป็นที่จะให้บริการและบริการเสริม ซึ่งสิ่งบริการอาจทำได้โดยการให้ผู้รับเกิดความสนใจจากข่าวที่ได้จากสื่อ

(กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย 2517 : 46 - 52) ได้ทำการวิจัยการจัดตั้งหน่วยบริการสาธารณสุขที่จังหวัดกระบี่และพังงา พบว่า ในการเผยแพร่ให้ความรู้แล้วจัดตั้งหน่วยให้บริการ ทำให้ผลการให้ความรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และย่นระยะเวลาในการจัดบริการเร็วขึ้น ถ้าเข้าไปให้บริการเร็วขึ้นทันทีหลังจากการให้ความรู้ จะทำให้การเข้ารับบริการมีปริมาณมาก ซาวาวิก (Zawacki, 1971 : 176-190) ได้ทดลองจัดตั้งศูนย์ให้การศึกษาในเรื่องการวางแผนครอบครัว พบว่า ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นนั้น จะทำงานได้ดีในช่วงแรกที่จัดตั้งขึ้นเท่านั้น ในภายหลังศูนย์ไม่สามารถที่จะชักจูงได้ประชาชนปฏิบัติในสิ่งที่กลุ่มชนกลุ่มนั้นได้เรียนรู้บ้าง เข้าใจเพิ่มมากขึ้นอีกแม้แต่เรื่องง่าย ๆ ดังนั้นถ้าจะให้การจัดตั้งศูนย์บริการปฏิบัติงานอย่างได้ผล ควรจัดตั้งศูนย์บริการชนิดเคลื่อนที่ได้ เพื่อส่งไปบริการกลุ่มชนนั้นๆ ในระยะเวลาสั้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรที่จะจัดหน่วยงานที่จะให้ความรู้และสนใจให้ชาวบ้านปฏิบัติ และหน่วยงานควรดำเนินงานในลักษณะของหน่วยเคลื่อนที่ (Mobile Unit) เข้าสู่เขตชนบท ที่ขาดโอกาสที่จะรับรู้เทคนิคใหม่ๆ ในการวางแผนครอบครัว ตลอดจนชักจูงให้ประชาชนในสังคมนั้นได้ปฏิบัติตามวิธีการวางแผนครอบครัวที่ถูกต้อง การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ 1972 : 48 - 56) ได้นำการสำรวจความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติคนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย ได้ชี้ให้เห็นว่าคนในเมืองจะใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย

ฮาวเลย์ และวิสิษฐ์ ประจวบเหมาะ (Hawley and Visid, 1971 : 34) ได้ศึกษาจากการให้ความรู้ทางด้านการวางแผนครอบครัว โดยใช้วิธีการเยี่ยมบ้าน โดยเจ้าหน้าที่อนามัยประจำท้องถิ่น โดยให้คำแนะนำเป็นกลุ่มในหมู่บ้าน โดยใช้อุปกรณ์การสอนและใช้หมอด้ายที่ได้รับการอบรมมาแล้ว เข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดที่อำเภอโพธาราม จังหวัด ราชบุรี พบว่า ภายหลังจากการให้ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวไปแล้ว 8 เดือน มีผู้ใช้วิธีการคุมกำเนิดเพิ่มขึ้นร้อยละ 20

เอดวิน และพาร์ทาลอง (Edwin and Parthaisong, 1973 : 62 - 65) ได้ศึกษาจากการให้ความรู้แก่ประชาชน หมู่บ้านโป่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการสอนแก่ประชาชนเป็นกลุ่มตอนค่ำ เป็นเวลา 2 วัน โดยใช้ภาพนิ่งและการตอบคำถามประชาชน ต่อมาภายหลังการให้ความรู้ 2 ปี พบว่า มีผู้ใช้วิธีการคุมกำเนิดเพิ่มขึ้นร้อยละ 32 สตรีที่มีการศึกษาน้อยและสตรีที่มีอายุเกิน 35 ปี จะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับวิธีคุมกำเนิดสูงกว่าสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี และสตรีที่มีบุตรตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป จะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีบุตรน้อยกว่า เกี่ยวกับวิธีคุมกำเนิด สตรีที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป และสตรีที่มีการศึกษาสูง หรือสตรีที่ยังมีบุตรมีชีวิตร้อยอย่างน้อย 3 คน สตรีเหล่านั้นใช้วิธีคุมกำเนิดสูงกว่าสตรีกลุ่มอื่นๆ

ไซมอน (Simon, 1974 : 3) พบว่าสตรีที่มีรายได้สูง จะเปลี่ยนทัศนคติได้เร็วกว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่ประชาชนมีรายได้

สูงขึ้น จะทำให้ค่านิยมของชีวิตเปลี่ยนไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คูนอน, แบงค์ (Bank. 143 - 147) พบว่า การที่ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น ทำให้เกิดการเปรียบเทียบ ระหว่างความต้องการในสิ่งที่เขาจะซื้อกับจำนวนบุตรที่เขาจะต้องเลี้ยงดู ซึ่งทำให้มีการจำกัดขนาดครอบครัว (เพ็ญศรี สุโรจน์ และคณะ 2517 : 69-74) โดยแบ่งอายุของสตรีที่อยู่ในภาวะเจริญพันธุ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอายุ 15-24 ปี 25-34 ปี และ 35-45 ปี พบว่า สตรีที่มีอายุอยู่ในช่วงกลางของวัยเจริญพันธุ์ มีความสนใจในวิธีการคุมกำเนิดมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่าหรือมากกว่า ทั้งนี้เพราะว่า สตรีที่มีอายุน้อยอาจเป็นกลุ่มที่แต่งงานใหม่ ยังไม่มีบุตรหรือมีบุตรจำนวนน้อยอยู่ ก็อาจทำให้เกิดความสนใจในวิธีการคุมกำเนิดน้อยกว่า ส่วนสตรีที่มีอายุมากแล้ว ก็อาจคิดว่าตนเองคงจะไม่มีการตั้งครรภ์อีก จึงอาจสนใจในการคุมกำเนิดน้อยก็เป็นได้ และพบว่า สตรีที่มีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จะมีความรู้ในวิธีการคุมกำเนิด และเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว ได้ใช้วิธีการคุมกำเนิดมากกว่าสตรีที่มีบุตรน้อยกว่า และจากการวิจัยของคณะสาธารณสุขศาสตร์และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม เรื่องบทบาทของพยาบาลสาธารณสุขและประสิทธิภาพในการชักจูงให้ประชาชนมารับบริการการวางแผนครอบครัว สรุปได้ว่า

1. สตรีที่มีการศึกษาสูง มีการเปลี่ยนแปลงความรู้เกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิด และมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เห็นว่า ครอบครัวควรมีขนาดเล็ก ในอัตราส่วนที่สูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาน้อยกว่า และสตรีที่มีการศึกษาน้อยกว่า ได้มีการเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการใช้วิธีการคุมกำเนิดมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาสูง

2. สตรีที่มีรายได้สูง มีการเปลี่ยนแปลงความรู้และพฤติกรรมการใช้วิธีการคุมกำเนิดสูงกว่าสตรีที่มีรายได้น้อยกว่าหรือต่ำ สำหรับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการมีครอบครัวขนาดเล็กนั้น พบว่า สตรีที่มีรายได้ปานกลางมีการเปลี่ยนแปลง โดยเห็นด้วยมากที่สุด

3. สตรีที่มีอายุปานกลาง มีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้เกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดมากกว่าสตรีกลุ่มอื่น สตรีที่มีอายุน้อยมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

และมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เห็นว่าควรมีครอบครัวขนาดเล็ก รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงการใช้วิธีคุมกำเนิดมากที่สุด

4. สตรีที่ไม่มีบุตร เลย มีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และทัศนคติที่เห็นด้วยกับการมีครอบครัวขนาดเล็กมากกว่าสตรีที่มีบุตรแล้ว และสตรีที่มีบุตร 1-3 คน มีการเปลี่ยนแปลงการใช้วิธีการคุมกำเนิดมากที่สุด

จากการวิจัยที่เฝ้าจัดทำไว้นั้น ยังไม่มีใครใช้สื่อที่ปลุกกระแส เฉพาะกิจ และตัวแปรบางอย่างก็ยังไม่มีการวิจัยเพื่อหาผล ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังให้ผลงานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยตอบปัญหา และนำผลการศึกษากันถ้วนนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไป

สมมุติฐานในการวิจัย

1. พัฒนาการด้านความรู้ของหญิงสูงกว่าชาย
2. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านที่มีอายุปานกลางสูงกว่าชาวบ้านที่มีอายุมากหรือน้อย
3. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรปานกลางสูงกว่าชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรมากกว่าหรือน้อย
4. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านที่มีการศึกษาระดับอ่านออกสูงกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก
5. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีสูง สูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีปานกลางหรือต่ำ
6. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านหลังการ รับสื่อเฉพาะกิจ สูงกว่าก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ
7. จำนวนการเข้ารับบริการของหญิงสูงกว่าชาย
8. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านที่มีอายุปานกลางสูงกว่าชาวบ้านที่มีอายุมากหรือน้อย
9. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรปานกลาง สูงกว่าชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรมากหรือน้อย

10. จำนวนการเข้ารับบริการ ของชาวบ้านที่มีการศึกษาระดับอ่านออก สูงกว่า
ชาวบ้านที่อ่านไม่ออก

11. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีต่ำ สูงกว่าชาวบ้านที่
มีรายได้ต่อปีปานกลางและสูง

12. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านภายหลังจากรับสื่อเฉพาะกิจ สูงกว่า
ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษากันพบว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองเป็นชั้นๆ ดังนี้ คือ

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การเก็บเครื่องมือ
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Propositive Random Sampling) โดยพิจารณาเลือกจากเกณฑ์ ดังนี้

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ โดยเลือกหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลและกันดาร
2. ระดับการศึกษา โดยเลือกประชากรที่มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำมาก
3. โอกาสในการรับความรู้ โดยเลือกหมู่บ้านที่มีขีดจำกัดในการรับความรู้ในด้านสื่อมวลชนและสื่ออื่นๆ น้อย

ผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านใกล้เคียง ตำบลบ่อแก้ว อำเภอพาน้อย จังหวัดน่าน เนื่องจากหมู่บ้านดังกล่าวมีคุณสมบัติสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ กล่าวคือ หมู่บ้านใกล้เคียงอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 76 กิโลเมตร ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอ 16 กิโลเมตร มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ย ประถมปีที่ 4 และต่ำกว่า โอกาสที่ได้รับความรู้จากสื่อ คือวิทยุ สิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคลเพียงเล็กน้อย มีประชากรทั้งสิ้น 514 คน จำนวนครอบครัวคิดเป็นหลังคาเรือน จำนวน 72 หลังคาเรือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 7.13 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างได้เลือกบุคคลหนึ่งในครอบครัว ที่มีวัยอยู่ในภาวะเจริญพันธุ์ หลังคาเรือนละ 1 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้ได้ประชากรตัวอย่าง 50 คน

ตาราง 1 ประชากรทั้งหมดและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	ประชากรทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
ชาย	222	22
หญิง	292	28
รวม	514	50

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นถึง จำนวนประชากรทั้งหมดของหมู่บ้านไก่เถื่อน
จำแนกตามเพศ มี ชาย 222 คน หญิง 292 คน และจำนวนประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
มี ชาย 22 คน หญิง 28 คน รวม 50 คน

ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน/คน
ระหว่าง 16 - 25 ปี	14
ระหว่าง 26 - 35 ปี	27
ระหว่าง 36 - 45 ปี	9
รวม	50

จากตาราง 2 ได้จำแนกประชากรของกลุ่มตัวอย่างออกเป็นระดับอายุ 3 ระดับ
คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 16 - 25 ปี จำนวน 14 คน ระหว่าง 26 - 35 ปี
จำนวน 27 คน และระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน

ตาราง 3 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	จำนวน/คน
ระหว่าง 1 - 2 คน	11
ระหว่าง 3 - 5 คน	25
มากกว่า 5 คน	14
รวม	50

จากตาราง 3 ได้จำแนกประชากรของกลุ่มตัวอย่างออกเป็นระดับของจำนวนบุตร ออกเป็น 3 ระดับ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตร 1 - 2 คน จำนวน 11 คน ระหว่าง 3 - 5 คน จำนวน 25 คน และมากกว่า 5 คน จำนวน 14 คน

ตาราง 4 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน/คน
อ่านออก	31
อ่านไม่ออก	19
รวม	50

จากตาราง 4 ได้จำแนกประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ตามระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ อ่านออก จำนวน 31 คน อ่านไม่ออก จำนวน 19 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน

ตาราง 5 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อปี

รายได้ต่อปี	จำนวน/คน
ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี	24
ระหว่าง 3,000-5,000 บาทต่อปี	18
สูงกว่า 5,000 บาทต่อปี	8
รวม	50

จากตาราง 5 ได้จำแนกประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีรายได้ต่อปีออกเป็น 3 ระดับ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี จำนวน 24 คน รายได้ระหว่าง 3,000-5,000 บาทต่อปี จำนวน 18 คน รายได้สูงกว่า 5,000 บาทต่อปี จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการทดลอง

สื่อที่ใช้ในการทดลอง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทเครื่องมือ ประกอบด้วย

1.1 ภาพยนตร์ เป็นภาพยนตร์จากฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 2 ชุด คือ

(1) ภาพยนตร์เรื่อง "ทางเลือก" (The choices is yours) ความยาว 25 นาที สี-เสียงในฟิล์ม (ภาษาไทย) 16 ม.ม.

(2) ภาพยนตร์เรื่อง "ไครมิก" ความยาว 55 นาที สี-เสียงในฟิล์ม 16 ม.ม. จัดทำโดย (Development Support Communication Service UNDP, UNICEF (DSCS)

1.2 สไลด์ประกอบการบรรยาย ซึ่งถ่ายทำในเรื่องปัญหาของการมีประชากรมากเกินไป สภาพครอบครัวที่ประสบปัญหาการมีลูกมาก ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้น โดยเริ่มศึกษาปัญหา แล้วถ่ายจากสภาพความเป็นจริง ตามเค้าโครงที่จัดทำไว้ รวม 20 ภาพ

1.3 การจัดนิทรรศการ ได้รับอุปการะในการจัดนิทรรศการและสิ่งพิมพ์จาก กองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข , สำนักงานวางแผนครอบครัวชุมชน และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน โดยผู้วิจัยวางแผนการจัดนิทรรศการ

2. สื่อนักกล ประกอบด้วย

2.1 ผู้บรรยาย เป็นผู้มีความรู้ทางการวางแผนครอบครัว ให้ความรู้ตามลำดับชั้นที่ได้จัดเตรียมและวางแผนไว้ ผู้บรรยายประกอบด้วย สาธารณสุขอำเภอพาน้อย พนักงานอนามัยตำบลบ่อแก้ว และผู้วิจัยเป็นผู้กล่าวสรุป

2.2 แพทย์และพยาบาล ที่ให้บริการแก่ชาวบ้าน ได้แก่สถานอนามัยตำบลบ่อแก้ว โรงพยาบาลอำเภอสา และโรงพยาบาลจังหวัดน่าน

2.3 นกกลตัวอย่าง คือนักกลที่เฝ้าบริการการวางแผนครอบครัวมาก่อน ได้บอกเล่าประสบการณ์ของตนให้ชาวบ้านได้ทราบ โดยได้จากบุคคลในท้องถิ่นหรือท้องถิ่นใกล้เคียง คือ นายสิน กันทะมา อายุ 34 ปี และนางขันทอง คำอ้ายล้าน อายุ 28 ปี ชาวบ้านตำบลบ่อแก้ว เป็นบุคคลตัวอย่าง

3. ภาษา ในช่วงการทดลองใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อความหมายโดยตลอด การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ก่อนที่กล่าวมานี้กับชาวบ้านหมู่บ้านต้นหมูน ตำบลกลางเวียง อำเภอสา จังหวัดน่าน ทำการติดตามผลโดยการสัมภาษณ์จากบุคคลที่ได้รับสื่อ จำนวน 25 คน เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขสื่อต่างๆ เพื่อให้สามารถใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับเนื้อเรื่องที่ใช้ในการบรรยายเรื่องการวางแผนครอบครัว ผู้วิจัยได้จัดลำดับเนื้อหาจากความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และเนื้อหาที่จำเพาะเจาะจงขึ้น (ภาคผนวก)

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์ วก.01 ของ กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับแบบสัมภาษณ์ของสำนักงานวางแผนครอบครัวชุมชน ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชนในการเผยแพร่ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว จังหวัดมหาสารคาม โดยนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

	คาถาของผู้สัมภาษณ์		บันทึกการเกณฑ์ของผู้สัมภาษณ์		
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ท่านจงอธิบายความหมายของ "การวางแผนครอบครัว"					
2. ท่านจงอธิบายระบบการทำงานของ ของอวัยวะสืบพันธุ์ชาย (ไข่ขาว)					

ในการตรวจให้คะแนนความถูกต้องการวางแผนครอบครัวนั้น กำหนดน้ำหนักแต่ละข้อเป็นน้ำหนักสมมุติ (Arbitrary weighting) จาก 1 หน่วยถึง 5 หน่วย

น้อยที่สุด ได้คะแนน 1 หน่วย

น้อย ได้คะแนน 2 หน่วย

ปานกลาง ได้คะแนน 3 หน่วย

มาก ได้คะแนน 4 หน่วย

มากที่สุด ได้คะแนน 5 หน่วย

การพิจารณาให้คะแนนน้ำหนักของแต่ละข้อนั้น ได้ยึดเกณฑ์ในการให้คะแนนที่คงไว้ดังตัวอย่าง

ผู้สัมภาษณ์ ท่านจงอธิบายความหมายของ "การวางแผนครอบครัว"

ผู้ตอบ

ผู้สัมภาษณ์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วทำเครื่องหมายลงในแบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมไว้

คะแนน 1 หน่วย ไม่สามารถตอบได้

คะแนน 2 หน่วย การเว้นระยะการมีบุตร

คะแนน 3 หน่วย การเว้นระยะการมีบุตร - โดยการป้องกันการปฏิสนธิ

คะแนน 4 หน่วย การเว้นระยะการมีบุตรให้เหมาะสมกับฐานะและสุขภาพของมารดา โดยป้องกันการปฏิสนธิ

คะแนน 5 หน่วย การกำหนดจำนวนบุตร และเว้นระยะการมีบุตรให้เหมาะสมกับฐานะ เศรษฐกิจ สภาพครอบครัว สุขภาพของมารดา โดยป้องกันการปฏิสนธิทั้งแบบถาวรและแบบชั่วคราว

ขั้นตอนของการดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 1 เลือกหมู่บ้านและจำกัดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาทดลองและวิจัย ซึ่งเลือกหมู่บ้านใกล้เคียง ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 50 คน

ขั้นที่ 2 สรางมนุษยสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่น โดยขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครูและผู้นำทางศาสนาในหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 ออกสำรวจเพื่อหาข้อมูลครั้งแรก โดยการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้น

ขั้นที่ 4 โฆษณาชักชวน เชิญชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรม การให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว โดยผ่านทางการประชุมโดยผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งผู้วิจัยได้ให้การโฆษณาชักชวนกันอื่นๆ เข้าประกอบ

ขั้นที่ 5 ทำการทดลอง การทดลองกระทำ 3 วัน ผู้วิจัยได้ทำการทดลองระหว่างวันที่ 14 - 16 กุมภาพันธ์ 2521

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2521 ศึกษายาพยนตร์และสไลด์ประกอบการบรรยาย

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2521 จัดแสดงนิทรรศการ ณ ศาลาประชาคม เพื่อให้ชาวบ้านได้เห็นของจริงและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวางแผนครอบครัวชนิดต่างๆ ได้มีโอกาสได้ซักถามในเรื่องที่ตนสนใจใคร่รู้ให้ละเอียดยิ่งขึ้น มีผู้บรรยายประกอบเฉพาะเพศ ตลอดจนบุคคลตัวอย่างได้เล่าถึงประสบการณ์ของตนให้ผู้สนใจได้ซักถาม

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2521 ให้บริการ การให้บริการนี้ได้กระทำโดยแพทย์พนักงานอนามัย ตำบลบ่อแก้ว สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาน้อย โรงพยาบาลอำเภอสางและโรงพยาบาลจังหวัดน่าน

ขั้นที่ 6 ประเมินผลครั้งที่ 1 เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทักษะการวางแผน การยอมรับที่ชาวบ้านได้รับ และได้ทราบถึงสถิติของชาวบ้านผู้เข้ารับบริการจากหน่วยแพทย์ ที่ได้จัดให้บริการ

ขั้นที่ 7 ประเมินผลครั้งที่ 2 เพื่อหาข้อมูลด้านปริมาณการเข้ารับบริการของ ชาวบ้านที่เข้ารับบริการเพิ่มขึ้นจากเดิม จากสถานีอนามัยตำบลบ่อแก้ว สำนักงานสาธารณสุข อำเภอนาน้อย โรงพยาบาลและโรงพยาบาลจังหวัดน่าน

ขั้นที่ 8 นำผลที่ได้รับไปวิเคราะห์ผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความแตกต่างของชาวบ้านแต่ละกลุ่มตัวแปร โดย พิจารณาในด้านความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวใช้สถิติ Analysis of Variance (Winer, 1971 : 213 - 214) เพื่อหาค่า F - test ในการจำแนกความแตกต่าง ของชาวบ้านก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ ภายหลังรับสื่อเฉพาะกิจและเปรียบเทียบกันและทาง รับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน สำหรับการหาผลในการวิจัยได้ชาวบ้านเข้ารับบริการการ วางแผนครอบครัวก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ ใช้สถิติ Chi - Square " Goodness of fit " (Lohnes and Cooley, 1968 : 149 - 152) โดยจำแนกตามกลุ่มตัวแปร ของชาวบ้าน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาทดลองครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาผลสัมฤทธิ์ของการใช้สื่อเฉพาะกิจในการให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้าน และผลการรูงใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับจากสื่อเฉพาะกิจ ตลอดจนเพื่อวิเคราะห์กระบวนการ วิธีการ และเทคนิคของการสร้างและการใช้สื่อเฉพาะกิจ ในการให้การศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้าน หลังจากการทดลองแล้วผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการทดสอบมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เป็นตอนๆ ดังนี้

1. การหาผลการใช้สื่อเฉพาะกิจในการให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว โดยจำแนกตามภูมิลำเนาต่างๆ ของชาวบ้าน ก่อนและหลังการใช้สื่อเฉพาะกิจ

ตาราง 6 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$
ชาย	22	38.000
หญิง	28	41.179

จากตาราง 6 จะเห็นได้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน และพบว่า ชาวบ้านที่เป็นหญิงมีแนวโน้มสูงกว่าชาวบ้านที่เป็นชายเล็กน้อย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อได้ทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านเพศชายและหญิง ดังปรากฏในตารางที่ 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนการรับ
สื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จาแนกตามเพศ

	df	SS	MS	F
Treats	1.000	124.473	124.473	2.193
Error	48.000	2724.107	56.752	
Total	49.000	2848.580		

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ
ของชาวบ้านที่เป็นชายและหญิง มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ
ความรู้พื้นฐานเรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านที่เป็นชายและหญิง ก่อนการรับสื่อ
เฉพาะกิจทัดเทียมกัน แต่เมื่อชาวบ้านรับสื่อเฉพาะกิจแล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัด
ความรู้เปลี่ยนแปลงไป ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน
ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ จาแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$
ชาย	22	76.545
หญิง	28	75.679

จากตาราง 8 จะเห็นว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการ
วางแผนครอบครัวหลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน เพศชายและหญิง มีความแตกต่าง
กัน และพบว่า ชาวบ้านที่เป็นชายมีแนวโน้มสูงกว่าหญิง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์ความแปร
ปรวน เพื่อให้ทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการวัดความรู้หลังการรับสื่อ
เฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้หลังการ
รับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามเพศ

	df	SS	MS	F
Treats	1.000	9.285	9.258	0.202
Error	48.000	2201.562	45.866	
Total	49.000	2210.820		

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้หลังการรับสื่อ
เฉพาะกิจของชาวบ้านที่เป็นชายและหญิง มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
นั่นคือ ภายหลังจากที่ชาวบ้านได้รับความรู้จากสื่อเฉพาะกิจ ชายและหญิงมีความรู้ที่ดัดเทียมกัน

ตาราง 10 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน
ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับอายุ

ระดับอายุ	n	$\bar{X}$
16 - 25 ปี	15	39.333
26 - 35 ปี	26	40.385
36 - 45 ปี	9	38.778

จากตาราง 10 จะเห็นได้ว่า ถ้าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการ
วางแผนครอบครัว ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกัน มีความแตก
ต่างกัน และพบว่า ชาวบ้านที่มีอายุระดับปานกลาง คือ 26 - 35 ปี มีแนวโน้มสูงกว่า
ชาวบ้านที่มีอายุน้อยและมากกว่าตามลำดับ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อ
ให้ทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ
ของชาวบ้าน ที่มีระดับอายุต่างกัน ดังปรากฏในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนการ
รับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามระดับอายุ

	df	SS	MS	F
Treats	2.000	21.537	10.769	0.179
Error	47.000	2827.043	60.150	
Total	49.000	2848.580		

จกตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนการรับสื่อ
เฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
นั่นคือ ความรู้พื้นฐานเรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกัน ก่อนรับ
สื่อเฉพาะกิจทัดเทียมกัน แต่ภายหลังจากที่ชาวบ้านรับสื่อเฉพาะกิจแล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยที่
ได้จากการวัดความรู้เปลี่ยนแปลงไป ดังปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการรับความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน
ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับอายุ

ระดับอายุ	n	$\bar{X}$
16 - 25 ปี	15	75.200
26 - 35 ปี	26	77.231
36 - 45 ปี	9	74.111

จากตาราง 12 จะเห็นได้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการ
วางแผนครอบครัว หลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกัน มีความแตก
ต่างกัน และพบว่าชาวบ้านที่มีอายุระดับปานกลางมีแนวโน้มสูงกว่าชาวบ้านที่มีอายุน้อยกว่า
และมากกว่าตามลำดับ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อให้ทราบความแตกต่าง
ของคะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการวัดความรู้ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ หลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามระดับอายุ

	df	SS	MS	F
Treats	2.000	80.916	40.458	0.893
Error	47.000	2129.904	45.317	
Total	49.000	2210.820		

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้หลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ภายหลังจากที่ชาวบ้านได้รับความรู้จากสื่อเฉพาะกิจ ชาวบ้านที่มีอายุระดับต่างกัน มีความรู้ทัดเทียมกัน

ตาราง 14 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	n	$\bar{X}$
1 - 2 คน	11	42.132
3 - 5 คน	14	37.067
มากกว่า 5 คน	25	39.857

จากตาราง 14 จะเห็นได้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวก่อนรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน ที่มีระดับจำนวนบุตรต่างกัน มีความแตกต่างกัน และพบว่า ชาวบ้านที่มีบุตรน้อย มีแนวโน้มสูงกว่าชาวบ้านที่มีบุตรมากและปานกลางตามลำดับ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อให้เห็นความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนรับ
สื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามจำนวนบุตร

	df	SS	MS	F
Treats	2.000	169.616	84.808	1.591
Error	37.000	1972.284	53.305	
Total	39.000	2141.900		

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ความรู้พื้นฐานเรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน หักเทียบกัน แต่ภายหลังจากที่ชาวบ้านรับสื่อเฉพาะกิจแล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เปลี่ยนแปลงไป ดังปรากฏในตาราง 16

ตาราง 16 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการรับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน ภายหลังจากการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	n	$\bar{X}$
1 - 2 คน	11	75.455
3 - 5 คน	14	73.286
มากกว่า 5 คน	25	77.880

จากตาราง 16 จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวหลังรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน ที่มีระดับจำนวนบุตรต่างกัน มีความแตกต่างกัน และพบว่า ชาวบ้านที่มีบุตรมาก มีแนวโน้มสูงกว่าชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรน้อยและปานกลาง ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อให้ทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้หลังรับสื่อเฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 17

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ หลังรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามจำนวนบุตร

	df	SS	MS	F
Treats	2.000	194.596	97.298	2.268
Error	47.000	2016.224	42.898	
Total	49.000	2210.820		

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่าคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ หลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ภายหลังที่ชาวบ้านได้รับความรู้จากสื่อเฉพาะกิจ ชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน มีความรู้ที่ใกล้เคียงกัน

ตาราง 18 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$
อ่านออก	31	39.935
อ่านไม่ออก	19	39.526

จากตาราง 18 จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัว ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีการศึกษาระดับต่างกัน พบว่า ชาวบ้านที่อ่านออก มีแนวโน้มสูงกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อให้ทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 19

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนรับ
สื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

	df	SS	MS	F
Treats	1.000	1.972	1.972	0.033
Error	48.000	2846.608	59.304	
Total	49.000	2848.580		

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนการรับสื่อ
เฉพาะกิจของชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออก มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ นั่นคือ ความรู้พื้นฐานเรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านที่อ่านออกและอ่าน
ไม่ออก หักเทียมกัน แต่ภายหลังจากที่ชาวบ้านรับสื่อเฉพาะกิจแล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้
จากการวัดความรู้เปลี่ยนแปลงไป ดังปรากฏในตาราง 20

ตาราง 20 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน
ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$
อ่านออก	31	79.000
อ่านไม่ออก	19	71.263

จากตาราง 20 จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการวางแผน
ครอบครัว หลังรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน ที่อ่านออกและอ่านไม่ออก แตกต่างกัน และ
พบว่า ชาวบ้านที่อ่านออกมีแนวโน้มสูงกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์
ความแปรปรวน เพื่อให้ทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการวัดความรู้หลัง
รับสื่อเฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 21

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้หลังรับ
สื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

	df	SS	MS	F
Treats	1.000	705.136	705.136	22.479
Error	48.000	1505.684	31.368	
Total	49.000	2210.820	-	

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้หลังการรับสื่อ
เฉพาะกิจของชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 นั่นคือ ภายหลังจากชาวบ้านได้รับความรู้จากสื่อเฉพาะ
กิจแล้ว ชาวบ้านที่อ่านออกมีความรู้มากกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก

ตาราง 22 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน
ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามรายได้ต่อปี

รายได้ต่อปี	n	$\bar{X}$
ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี	24	36.167
ระหว่าง 3,000-5,000 บาทต่อปี	18	41.167
สูงกว่า 5,000 บาทต่อปี	8	47.500

จากตาราง 22 จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผน
ครอบครัวก่อนรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีรายได้ระดับต่างกัน พบว่า ชาวบ้านที่มีรายได้
ต่อปีในระดับสูง มีแนวโน้มสูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่อยี่ระดับปานกลางและต่ำตามลำดับ
ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ได้
จากการวัดความรู้ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 23

ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนรับ
สื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามรายได้ต่อปี

	df	SS	MS	F
Treats	2.000	824.747	412.373	9.577
Error	17.000	2023.833	43.060	
Total	49.000	2848.580		

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีรายได้ต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 นั่นคือ ความรู้พื้นฐานเรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับสูง มากกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ระดับปานกลางและต่ำตามลำดับ แต่ภายหลังจากที่ชาวบ้านรับสื่อเฉพาะกิจแล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เปลี่ยนแปลงไป ดังปรากฏในตาราง 24

ตาราง 24 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน
หลังรับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามรายได้ต่อปี

รายได้ต่อปี	n	$\bar{X}$
ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี	24	71.792
ระหว่าง 3,000-5,000 บาทต่อปี	18	78.889
สูงกว่า 5,000 บาทต่อปี	8	82.500

จากตาราง 24 จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวหลังรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน ที่มีรายได้ต่างกัน มีความแตกต่างกัน และพบว่า ชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีสูง มีแนวโน้มสูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่ปีระดับปานกลางและต่ำตามลำดับ ผู้วิจัยจึงได้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อได้ทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการวัดความรู้หลังรับสื่อเฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 25

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้หลังรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้าน จำแนกตามรายได้ต่อปี

	df	SS	MS	F
Treats	2.000	913.084	456.542	16.535
Error	47.000	1297.736	27.611	
Total	49.000	2210.820		

จากตาราง 25 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้หลังรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 นั่นคือ ภายหลังจากชาวบ้านได้รับความรู้จากสื่อเฉพาะกิจ ชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีสูง มีความรู้มากกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่ปีปานกลางและต่ำตามลำดับ

ตาราง 26 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ

	n	$\bar{X}$
ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ	50	39.780
หลังรับสื่อเฉพาะกิจ	50	76.060

จากตาราง 26 จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านแตกต่างกัน พบว่า ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านภายหลังจากการรับสื่อเฉพาะกิจมีแนวโน้มสูงกว่าก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อให้ทราบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวัดความรู้ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ ดังปรากฏในตาราง 27

ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนและ
หลังการรับสื่อเฉพาะกิจ

	df	SS	MS	F
Treats	1.000	32905.960	32905.960	637.385
Error	98.000	5059.400	51.627	
Total	99.000	37965.360		

จากตาราง 27 แสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ก่อนและหลัง
การรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .01
นั่นคือ ภายหลังกการรับสื่อเฉพาะกิจชาวบ้านมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวมากกว่าก่อน
รับสื่อเฉพาะกิจ

2. การหาผลการสนใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับจากสื่อเฉพาะกิจ
โดยเปรียบเทียบจำนวนผู้เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการรับสื่อ
เฉพาะกิจโดยแจกตามตัวแปรต่างๆ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและ
หลังการทดลองครั้งนี้ ได้เสนอในตาราง 28

ตาราง 28 จำนวนการให้บริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ
จำแนกตามวิธีการที่ชาวบ้านใช้

วิธีการที่ชาวบ้านใช้ปฏิบัติ	ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ	ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ		
		ครั้งแรก	ครั้งหลัง	รวม
ใช้ถุงยางอนามัย	-	10	2	12
ใช้ห่วงอนามัย	-	7	3	10
ใช้ยาแก้คุมกำเนิด	9	6	3	9
ใช้ยาฉีดคุมกำเนิด	-	4	2	6
ทานเม็ดคุมกำเนิด	2	-	5	5
ทำหมันชาย	-	-	6	6
	11			48

จากตาราง 28 พบว่า ชาวบ้านได้ใช้วิธีคุมกำเนิดก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ 11 ราย และได้ใช้วิธีการคุมกำเนิดหลังจากที่ได้รับสื่อเฉพาะกิจ 48 ราย ซึ่งการเก็บข้อมูลของผู้เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว กระทำ 2 ครั้ง ครั้งแรกเก็บข้อมูลทันที ที่มีบริการเสริม และครั้งหลังเก็บข้อมูลหลังจากการเก็บข้อมูลครั้งแรก 3 วัน

การวิเคราะห์เพื่อหาความแตกต่างของจำนวนผู้เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากรับสื่อเฉพาะกิจ โดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ ในตาราง 29 - 33

ตาราง 29 จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามเพศ

เพศ	O	E	Chi-Square
ชาย	11	29.5	3.7456
หญิง	48	29.5	

จากตาราง 29 จะเห็นได้ว่า จำนวนชาวบ้านชายและหญิง ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 30 จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับอายุ

ระดับอายุ	O	E	Chi-Square
16 - 25 ปี	15	19.67	5.2060
26 - 35 ปี	22	19.67	
36 - 45 ปี	11	19.67	

จากตาราง 30 จะเห็นได้ว่า จำนวนชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกัน ใช้บริการการวางแผนครอบครัวภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 31 จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	O	E	Chi - Square
1 - 2 คน	18	19.67	6.0195
3 - 5 คน	21	19.67	
มากกว่า 5 คน	9	19.67	

จากตาราง 31 จะเห็นได้ว่า จำนวนชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน ใช้บริการการวางแผนครอบครัวภายหลังจากการรับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 นั่นคือ ชาวบ้านที่มีบุตรน้อยกว่า 5 คน ใช้บริการการวางแผนครอบครัว แตกต่างจากชาวบ้านที่มีบุตรมากกว่า 5 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 32 จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	O	E	Chi - Square
อ่านออก	25	29.5	2.1186
อ่านไม่ออก	23	29.5	

จากตาราง 32 จะเห็นได้ว่า จำนวนชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออก ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 33 จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ
จำแนกตามรายได้ต่อปี

รายได้ต่อปี	O	E	Chi-Square
ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี	19	19.67	2.7442
ระหว่าง 3,000-5,000 บาทต่อปี	15	19.67	
สูงกว่า 5,000 บาทต่อปี	14	19.67	

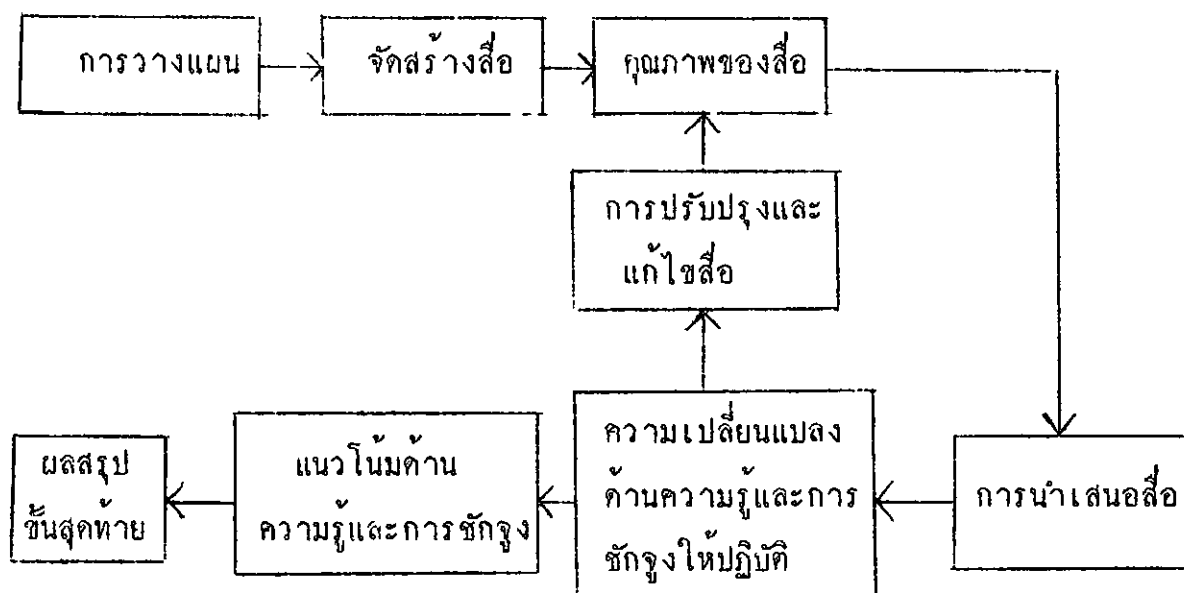
จากตาราง 33 จะเห็นได้ว่า จำนวนชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับต่างกัน ใช้บริการการวางแผนครอบครัวภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 34 จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ

	O	E	Chi-Square
ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ	11	29.5	22.6032
หลังรับสื่อเฉพาะกิจ	48	29.5	

จากตาราง 34 จะเห็นได้ว่า จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ .01 กล่าวคือ จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัวก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ และหลังรับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกัน

แผนผังการวิเคราะห์กระบวนการในการสร้างและใช้สื่อเฉพาะกิจ ในการให้การศึกษา
เรื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้าน

1. การวางแผน ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาท อธิพจน์และลักษณะเฉพาะของสื่อชนิดต่างๆ ที่สามารถสื่อความหมาย ในการให้ความรู้ ที่สามารถส่งผลต่อกลุ่มชนเป้าหมาย ที่จะรับสาร เรื่องการวางแผนครอบครัว โดยพิจารณาจาก

- ๑) ลักษณะทางสังคมโดยทั่วไปของผู้รับสื่อ
- ๒) ความสามารถในการรับของผู้รับสื่อ

2. การจัดสร้างสื่อ ผู้วิจัยได้รวบรวมสื่อต่างๆ ที่จะให้ความรู้และชักจูงให้ผู้รับสาร ปฏิบัติตามนั้น พิจารณาจาก

- ๑) ความซับซ้อนของสื่อในการใช้
- ๒) ความสามารถในการรับ ของผู้รับสื่อ

3. คุณภาพของสื่อ ผู้วิจัยศึกษาลักษณะของสื่อชนิดต่างๆ จัดเนื้อหาให้เหมาะสม โดย ศึกษาจากผลวิจัยอื่นๆ ในการนำเสนอของสื่อแต่ละชนิด โดยพิจารณาจาก

๑ คุณภาพของสื่อแต่ละชนิดที่ใช้

๒ ความสัมพันธ์ของสื่อแต่ละชนิดที่ใช้

๓ ลักษณะการสื่อความหมายของสื่อแต่ละชนิด

4. การนำเสนอสื่อ ผู้วิจัยได้ใช้ความเหมาะสมในการลำดับสื่อที่ใช้ในการทดลอง โดยจัดลำดับ แบ่งช่วงในการนำเสนอ จัดช่วงการบรรยาย สรุป และการ พักช่วงเวลา เพื่อผลในการรับสารจากสื่อ

5. ผลความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ และผลด้านการชักจูงให้ผู้รับสื่อปฏิบัติ ผลด้านนี้ สามารถวัดได้จากเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ผล เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของผู้รับสื่อ แล้วนำผลที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพของสื่อ

6. การปรับปรุงแก้ไขสื่อ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะ จะนำไปปรับปรุงแก้ไข ให้สื่อที่จัดทำขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการเปลี่ยนแปลงความรู้ และชักจูงให้ผู้รับสื่อได้ปฏิบัติตาม เพื่อส่งผลด้านคุณภาพที่สูงยิ่งขึ้น

7. แนวโน้มด้านความรู้และการชักจูงให้ผู้รับสื่อปฏิบัติ ซึ่งแปรผลที่ได้จากการ วิเคราะห์ เพื่อหาแนวโน้มจากการสังเกตจากสื่อที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับสาร เพื่อสรุปผลในขั้นสุดท้าย

8. ผลสรุปขั้นสุดท้าย เป็นการประเมินผลในด้านการจัดสื่อที่ให้กับผู้รับสารจากสื่อ ว่าได้มีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาขึ้นในระดับใด และผลในด้านการจูงใจให้ผู้รับได้ประพฤติ ปฏิบัติ ในระดับใด ได้ผลอย่างไร ซึ่งจะสามารถสรุปผลสัมฤทธิ์ของสื่อที่ส่งผลในการให้ การศึกษาในเรื่องนั้นได้

การทดลอง

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาสื่อชนิดต่างๆ และการกันคว่ำสื่อชนิดต่างที่ให้การศึกษาดังใน ระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน สรุปลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกหมู่บ้าน ที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ รวบรวมเนื้อหาเพื่อให้ความรู้กับชาวบ้านกลุ่มนั้นๆ

2. ผู้วิจัยได้เลือกสื่อ ซึ่งประกอบด้วย สไลด์ประกอบคำบรรยาย ภาพยนต์ นิทรรศการ สื่อบุคคล และเลือกภาษาที่ใช้กับสื่อต่อชาวบ้าน นอกจากนี้ยังจัดให้มีบริการเสริม โดย ได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านที่รับสื่อได้รับความรู้ที่ดีที่สุด

3. คุณภาพของสื่อ สื่อแต่ละชนิดได้ศึกษาลักษณะเด่นของสื่อแต่ละชนิด เพื่อให้สื่อได้ทำงานตามขอบเขตของประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้สไลด์เพื่อสร้างปัญหาในเรื่องประชากร เพื่อให้ผู้รับสื่อเกิดปัญหา ใช้สื่อบุคคลเพื่อเราให้ชาวบ้านหาแนวทางแก้ปัญหา ใช้ภาพยนตร์เพื่อรายงานข้อเท็จจริงในการแก้ปัญหา โดยภาพยนตร์เรื่องทางเลือก และใช้ภาพยนตร์เรื่องใครผิด เป็นสื่อที่จะเปลี่ยนทัศนคติ ใช้นิตรตการและการบรรยายประกอบเพื่อให้ชาวบ้านได้สัมผัสกับของจริง ได้มีโอกาสได้ซักถามข้อเท็จจริงต่างๆโดยใกล้ชิด และมีการจัดให้มีการถกชาวบ้านทันทีที่ต้องการ

4. การนำเสนอสื่อ ได้เรียงลำดับการนำเสนอสื่อตามยุทธศาสตร์ที่ได้วางแผนไว้ โดยจัดฉายสไลด์ประกอบการบรรยาย ภาพยนตร์ นิตรตการและจัดบริการเสริมตามลำดับ

5. การวัดผลด้านความรู้ที่เปลี่ยนแปลง โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อหาพัฒนาการด้านความรู้ พบว่า ความรู้ของชาวบ้านภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจแตกต่างจากความรู้ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .01 และพบว่า จำนวนชาวบ้านที่เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวภายหลังจากรับสื่อเฉพาะกิจแตกต่างจากจำนวนชาวบ้านก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ด้านการปรับปรุง ผู้วิจัยได้พยายามปรับปรุงด้านเนื้อหาความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมาย ตลอดจนสื่อที่ใช้ในการให้ความรู้เพื่อให้ชาวบ้านบรรลุผลในด้านการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัว

7. จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวและจำนวนผู้เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว พบว่า แนวโน้มของชาวบ้านในการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัวจากสื่อเฉพาะกิจ มีผลในการให้ความรู้สูง ซึ่งสามารถจำแนกด้วยการพยากรณ์ทางสถิติ อย่างเชื่อถือได้ และสามารถชักจูงให้ชาวบ้านเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวเป็นอย่างที่สรุปได้ว่า สื่อเฉพาะกิจสามารถให้การศึกษารื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อหาผลของสื่อเฉพาะกิจในการให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้าน
2. เพื่อหาผลการสนใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับจากสื่อเฉพาะกิจ
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการ วิธีการและเทคนิค ของการใช้สื่อเฉพาะกิจในการให้การศึกษารื่องการวางแผนครอบครัวกับชาวบ้าน

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. พัฒนาการด้านความรู้ของหญิงสูงกว่าชาย
2. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านที่มีอายุปานกลางสูงกว่าชาวบ้านที่มีอายุมากหรือน้อย
3. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรปานกลางสูงกว่าชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรมากกว่าหรือน้อย
4. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านที่มีการศึกษาระดับอ่านออกสูงกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก
5. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านที่มีรายได้ค่อนข้าง สูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำ
6. พัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้านหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ สูงกว่าก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ
7. จำนวนการเข้ารับบริการของหญิงสูงกว่าชาย
8. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านที่มีอายุปานกลางสูงกว่าชาวบ้านที่มีอายุน้อยกว่าหรือน้อย
9. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรปานกลาง สูงกว่าชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรมากหรือน้อย

10. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านที่มีการศึกษาระดับอ่านออก สูงกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก

11. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีต่ำ สูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีปานกลางและสูง

12. จำนวนการเข้ารับบริการของชาวบ้านภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ สูงกว่าก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ

กลุ่มตัวอย่าง

ได้ทำการศึกษาทดลองกับชาวบ้าน หมู่บ้านไก่เถื่อน ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน จำนวน 72 หลังคาเรือน มีवलประชากร 514 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัว ที่อยู่ในภาวะเจริญพันธุ์ ครอบครัวละ 1 คน รวม 72 คน แล้วทำการสุ่มมาจำนวน 50 คน

เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาวิชาที่ใช้โดยสื่อเฉพาะกิจ คือ ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว วิธีการคุมกำเนิด ด้วยวิธีการต่างๆ เนื้อหาทั้งหมดได้รับจากกองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้าน ตั้งแต่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2521 และได้ทำการทดลอง 3 วัน คือ วันที่ 14 - 15 - 16 กุมภาพันธ์ 2521 และทำการเก็บข้อมูลครั้งสุดท้าย ในวันที่ 19 - 20 กุมภาพันธ์ 2521

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบ วท.01 ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับแบบสอบถามวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ของสำนักงานวางแผนครอบครัวชุมชน แล้วนำมาเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ภาพยนตร์ ได้รับจากหน่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 3 ม้วน ความยาว 60 นาที และหน่วยโฆษณาส่งเสริมสุขภาพจังหวัดน่าน

ภาพฉายประกอบการบรรยาย ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้น

นิตรกรการ ได้รับอุปการะในการจัด และเอกสารสำหรับแจก จากสำนักงานการวางแผนครอบครัวชุมชน และสาธารณสุขจังหวัดน่าน

แพทย์ พยาบาลและเจ้าหน้าที่งานอนามัย ได้รับจาก สาธารณสุขอำเภอเมืองน่าน อนามัยชั้น 2 ตำบลบ่อแก้ว และโรงพยาบาลสา

บุคคลตัวอย่างได้รับความร่วมมือจาก นายสัน กั้นทะมา และนางขันทอง คำอ้ายล้าน ชาวบ้านตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

การดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 1 เลือกหมู่บ้านและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาทดลอง ซึ่งเลือกหมู่บ้านใกล้เคียง ตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ซึ่งมีประชากร จำนวน 514 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50 คน

ขั้นที่ 2 สร้างความสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่น โดยขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน อำเภอเมืองน่าน ผู้ใหญ่บ้าน ครูและผู้มีบทบาทสำคัญภายในหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 ออกสำรวจเพื่อหาข้อมูลครั้งแรกโดยการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้น เพื่อทราบถึงความรู้ทางการวางแผนครอบครัว และแนวปฏิบัติทางการวางแผนครอบครัวที่ชาวบ้านปฏิบัติอยู่เดิม

ขั้นที่ 4 โฆษณาชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว โดยผ่านทางการประชุมโดยผู้ใหญ่บ้าน และการโฆษณาชักชวนโดยวิธีการอื่นๆ

ขั้นที่ 5 ทำการทดลอง

ขั้นที่ 6 ประเมินผลครั้งที่ 1 เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ที่ชาวบ้านได้รับ และทราบถึงปริมาณชาวบ้านผู้เข้ารับบริการจากหน่วยบริการที่จัดขึ้น

ขั้นที่ 7 ประเมินครั้งที่ 2 โดยกระทำภายหลังจากการประเมินครั้งแรก 3 วัน ได้ทราบถึงจำนวนผู้เข้ารับบริการเพิ่มจากเดิม จากสถานีอนามัย โรงพยาบาล ที่ ได้จัดให้บริการการวางแผนครอบครัว

ขั้นที่ 8 นำผลที่ได้จากการประเมินไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

แผนการทดลองครั้งนี้ เป็นแบบ One group Pre-test - Post-test Design (อ้นงค์ กริโสภา (2521: 204-205))

1. F - test เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการด้านความรู้ทางการวางแผนครอบครัว ที่ชาวบ้านได้รับจากสื่อเฉพาะกิจ

2. Chi - Square เพื่อวิเคราะห์จำนวนชาวบ้านที่ใช้บริการการวางแผนครอบครัว

ผลการทดลอง

1. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ ของชาวบ้านที่เป็นชายและหญิงแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ ของชาวบ้านที่เป็นชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ ของชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกันแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ ของชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ ของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกันแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ ของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจ ของชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออกแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๘. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ ของชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยชาวบ้านที่อ่านออกมีความรู้สูงกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก

๙. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวก่อนการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีสูง มีความรู้สูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ระดับปานกลางและต่ำตามลำดับ

10. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวหลังการรับสื่อเฉพาะกิจของชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับแตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีสูง มีความรู้สูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับปานกลางและต่ำตามลำดับ

11. ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

12. จำนวนชาวบ้านที่เป็นชายและหญิง เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากที่ได้รับสื่อเฉพาะกิจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

13. จำนวนชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกัน เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากที่ได้รับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

14. จำนวนชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวภายหลังจากที่ได้รับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

15. จำนวนชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออก เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวภายหลังจากที่ได้รับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

16. จำนวนชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับต่างกัน เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวภายหลังจากที่ได้รับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

17. จำนวนชาวบ้านที่เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความแตกต่างของชาวบ้านแต่ละกลุ่มตัวแปร โดยพิจารณาในแง่ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ใช้สถิติ Analysis of Variance (Winer.1971 : 213 - 214) เพื่อหาค่า F - test ในการจำแนกความแตกต่างด้านความแตกต่างด้านความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ ภายหลังจากได้รับสื่อเฉพาะกิจ และ เปรียบเทียบก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ นอกจากนี้ใช้ Chi - Square (Lohnes and Cooley. 1968 : 149 - 152)

เพื่อวิเคราะห์จำนวนชาวบ้านที่เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ภายหลังจากการรับสื่อเฉพาะกิจ โดยจำแนกตามกลุ่มตัวแปรของชาวบ้าน

อภิปรายผล

จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว จากชาวบ้านก่อนการให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวโดยสื่อเฉพาะกิจ พบว่า ชายและหญิงมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวไม่แตกต่างกัน และเมื่อชาวบ้านได้รับสื่อเฉพาะกิจแล้วพบว่า ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ชาวบ้านที่เป็นชายซึ่งตกหน้าที่หัวหน้าครอบครัว เริ่มมองเห็นความสำคัญของการวางแผนครอบครัว เพราะปัญหาต่างๆ ที่ตนเองประสบในด้านการหารายได้เข้าสู่ครอบครัว มีปัญหาค่าขนส่งภาคสนาม และปัญหาภายในครอบครัว จึงให้ความสนใจในเรื่องความรู้ในการวางแผนครอบครัวเท่าเทียมกับหญิง ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนการเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ซึ่งชาวบ้านที่เป็นชายเข้ารับบริการเท่าเทียมกับหญิง

จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวจากชาวบ้าน ที่มีระดับอายุต่างกัน ก่อนรับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวโดยสื่อเฉพาะกิจพบว่า ชาวบ้านที่มีอายุในระดับต่างกัน มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวไม่แตกต่างกัน เมื่อชาวบ้านได้รับสื่อเฉพาะกิจแล้ว พบว่า ชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกันมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่ถาพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย พบว่า ชาวบ้านที่มีอายุระดับปานกลาง คือ 26 - 35 ปี มีแนวโน้มด้านความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวสูงกว่าชาวบ้านที่มีอายุน้อย คือ 16 - 25 ปี และที่มีอายุมาก คือ 36 - 45 ปี ทั้งนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานและสอดคล้อง

คล่องกับการวิจัย (เพ็ญศรี สุโรจน์ และคณะ 2517 : 69-74) เรื่อง บทบาทของพยาบาลสาธารณสุขและประสิทธิภาพในการชักจูงให้ประชาชนมารับบริการการวางแผนครอบครัว ซึ่งกล่าวว่า สตรีที่มีอายุอยู่ในช่วงกลางของวัยเจริญพันธุ์ มีความสนใจในวิธีการคุมกำเนิดมากกว่าสตรีที่มีอายุมากกว่าหรือน้อยกว่า เพราะว่าทั้งนี้สตรีที่มีอายุน้อย อาจเป็นกลุ่มที่แรงงานใหม่ ยังไม่มีบุตรหรือมีบุตรจำนวนน้อยอยู่ ส่วนสตรีที่มีอายุมาก ก็อาจคิดว่าตนเองคงจะไม่มีบุตรอีก จึงอาจจะขาดความสนใจ หรือสนใจในวิธีการคุมกำเนิดน้อย และเมื่อพิจารณาจำนวนชาวบ้านที่เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านที่มีระดับอายุต่างกัน พบว่า จำนวนการเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ถาพิจาณาอัตราส่วนของผู้ใช้บริการ พบว่า ชาวบ้านที่มีอายุระดับปานกลาง ใช้บริการการวางแผนครอบครัวสูงกว่าชาวบ้านที่มีอายุน้อยกว่าและมากกว่าตามลำดับ

จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว จากชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน ก่อนรับสื่อเฉพาะกิจ พบว่า ชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวไม่แตกต่างกัน เมื่อชาวบ้านได้รับสื่อเฉพาะกิจแล้ว พบว่า ชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดลองขัดแย้งกับสมมติฐาน แต่ถาพิจาณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรน้อย คือ 1-2 คน มีความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัวสูงกว่าชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับปานกลาง คือ 3-5 คน และ มากกว่า 5 คน ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ ขัดแย้งกับการวิจัยของ เพ็ญศรี สุโรจน์ และคณะ ที่กล่าวว่า สตรีที่มีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จะมีความรู้ในวิธีการคุมกำเนิดมากกว่าสตรีที่มีบุตรน้อยกว่า ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สตรีที่มีบุตรน้อย ได้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว เห็นด้วยกับการมีครอบครัวขนาดเล็ก ไ้มากกว่าสตรีที่มีบุตรมาก หรือเนื่องจากสื่อเฉพาะกิจที่จัดขึ้น สามารถชักจูงให้ชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรในครอบครัวน้อยมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไ้มากในเรื่องการมีครอบครัวขนาดเล็ก และถาพิจาณาจากจำนวนชาวบ้านที่เข้ารับบริการที่จัดเตรียม พบว่าไม่แตกต่างกัน แต่ถาพิจาณาจากอัตราการเข้ารับ

บริการการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรระดับต่างกัน พบว่า ชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรปานกลาง ก่อนข้างร้อยละใช้บริการการวางแผนครอบครัวสูงกว่าชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากชาวบ้านที่มีจำนวนบุตรมาก ย่อมมีอายุมากและอาจคิดว่า ตนเองคงไม่มีบุตรอีกหรือถ้ามีก็คงอีกน้อย จึงใช้บริการการวางแผนครอบครัวน้อย

จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว จากชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออก ก่อนรับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวจากสื่อเฉพาะกิจ พบว่า ชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออก มีความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัวไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโอกาสในการรับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้าน จากสื่อต่างๆ มีน้อย เมื่อชาวบ้านได้รับสื่อเฉพาะกิจแล้ว พบว่า ชาวบ้านที่อ่านออกมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวสูงกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบการทดลอง มีผลต่อการรับรู้ของชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออก อีกประการหนึ่ง ในการทดลองมีการแจกเอกสารเผยแพร่ความรู้ทางการวางแผนครอบครัวให้กับชาวบ้าน ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านที่อ่านออกมีความรู้สูงกว่าชาวบ้านที่อ่านไม่ออก ซึ่งจากการวิจัยของ(เพ็ญเรี ปิยะรัตน์ 2518.: 116 - 122) พบว่า สตรีที่มีการศึกษาสูง มีความรู้ เห็นด้วย และใช้วิธีการคุมกำเนิดมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า ซึ่งสรุปได้ว่าการศึกษามีผลต่อ ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และเมื่อพิจารณาการเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านที่อ่านออกและอ่านไม่ออก พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

✧ จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวจากชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับต่างกัน ก่อนรับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวจากสื่อเฉพาะกิจ พบว่า ชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีสูง มีความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัวสูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับปานกลางและต่ำตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีสูง มีการเดินทางออกนอกเขตหมู่บ้านไ้มากและบ่อยกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่่ำ และมีโอกาสที่จะรับความรู้จากสื่อมวลชนมากกว่าชาวบ้านที่มีฐานะต่ำกว่ำ เมื่อชาวบ้านได้รับสื่อเฉพาะกิจแล้วยังพบว่า ชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีสูง ยังคงมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวสูงกว่า

ชาวบ้านที่มีรายได้ต่ปีต่ำกว่า ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากชาวบ้านที่มีรายได้ต่ปีสูง มีความรู้พื้นฐานมากเพียงพอที่จะรับความรู้ทางการวางแผนครอบครัวเพิ่มขึ้นจากเดิมได้มากกว่า ชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับปานกลางและต่ำ และสอดคล้องกับการวิจัย () สันตัก เสริมศรี (2518: 58-65) และการวิจัยของสถาบันประชากรและสังคม ที่ว่า สตรีที่มีรายได้ครอบครัวสูง จะมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติ การใช้วิธีคุมกำเนิดสูงกว่า สตรีที่มีรายได้ปานกลางและต่ำ และจากการวิจัย () เพ็ญศรี ปิยะรัตน์ (2518: 116 - 122) ได้พบว่า สตรีที่มีรายได้สูง มีความรู้ เห็นด้วยและใช้วิธีคุมกำเนิดในอัตราส่วนที่สูงกว่าสตรีที่มีรายได้ต่ำหรือไม่มีรายได้เลย และวิธีการคุมกำเนิด สตรีที่ไม่มีรายได้เลย ใช้วิธีคุมกำเนิดมากที่สุด เมื่อพิจารณาถึงจำนวนการเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ของชาวบ้านที่มีรายได้ต่อปีระดับต่างกันไม่มีความแตกต่างกัน แต่พบว่า อัตราส่วนในการใช้บริการของชาวบ้านที่มีรายได้ต่ปีต่ำ มีอัตราสูงกว่าชาวบ้านที่มีรายได้ต่ปีสูง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การจัดบริการเสริมในการทดลองเป็นการจัดบริการแบบให้เปล่า ชาวบ้านที่มีรายได้ต่ปีต่ำ จึงยึดถือเป็นโอกาสอันดีในการใช้บริการการวางแผนครอบครัว

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวัดความรู้ของชาวบ้านก่อนการทดลองและทำการวัดความรู้ภายหลังจากที่เสร็จสิ้นการทดลอง พบว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ มีความแตกต่างกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น .01 ย่อมแสดงว่า สื่อเฉพาะกิจสามารถให้ความรู้แก่ชาวบ้านให้พัฒนาขึ้นจากความรู้เดิม อย่างเชื่อมั่นได้ และในด้านการเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ พบว่า มีความแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่นที่ .01 ย่อมแสดงว่า สื่อเฉพาะกิจสามารถจูงใจให้ชาวบ้านเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกหมู่บ้านที่มีขนาดเล็ก มีประชากรจำนวนไม่มากนัก ฉะนั้น ถ้ามีการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่ม โดยศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น สถานที่ สื่อที่ใช้ในการทดลอง วิธีการใช้สื่อในการทดลอง เป็นต้น

2. การทดลองครั้งนี้ จัดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในภาคเหนือ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งห่างไกลและกันดาร มีการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำ มีโอกาสรับความรู้จากสื่อมวลชนและสื่ออื่นๆ น้อย และขนาดของครอบครัวใหญ่มาก ฉะนั้น ถ้ามีการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการจัดกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน โดยจัดทำในภาคอื่นๆ หรือมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง

3. การทดลองครั้งนี้ ได้ศึกษาตัวแปรบ้าน เพศ อายุ จำนวนบุตร ระดับการศึกษาและรายได้ต่อปี ของชาวบ้าน ฉะนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ประกอบหรือเพิ่มมากขึ้น เช่น ระยะเวลาการสมรส ความถี่ของบุตร เมื่อเทียบกับปี เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เป็นต้น

4. จากการวิจัยพบว่า สื่อเฉพาะกิจสามารถทำให้ชาวบ้านมีพัฒนาการด้านความรู้ เรื่องการวางแผนครอบครัว และสามารถจูงใจให้ชาวบ้านใช้การบริการการวางแผนครอบครัวอย่างได้ผล ฉะนั้นผู้ที่รับผิดชอบในด้านการเผยแพร่ความรู้และจูงใจให้ชาวบ้านเข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว สามารถนำสื่อเฉพาะกิจนี้ไปใช้ในการให้การศึกษา การวางแผนครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำวิธีการและเทคนิคต่างๆ ไปใช้ในการปรับปรุงสื่อต่างๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ผลบรรลุวัตถุประสงค์ในการวางแผนครอบครัวของชาติ

5. ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อเฉพาะกิจในการให้การศึกษาในท่านอื่นๆ ด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา ปัทมติกุล ประวัติความเป็นมาของภาษาไทย ศูนย์หนังสือเชียงใหม่ 2520, 217 หน้า
- บัวรุ่งภา วีธำไพ "พฤติกรรมและพัฒนาคติของผู้รับสารต่อสื่อมวลชน" ประชากรศึกษา 3 : 52-59 , เมษายน-พฤษภาคม, 2519
- /ประชากรศาสตร์, สถาบัน เอกสารรายงานการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517 90 หน้า
- /เปรื่อง กุมุท การวิจัยสื่อและแนวกรรมการสอน ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2519, 109 หน้า
- _____ เทคนิคการทบทวนวรรณกรรม ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2520, 7 หน้า
- ปัทมา ภิมย์รัตน์ การจัดสื่อมวลชนเพื่อการวางแผนครอบครัว เอกสารโครงการเผยแพร่การวางแผนครอบครัว 2519, 7 หน้า
- ผ่องใส คำรงโกกากุล ทัศนคติของเพศชายต่อการทำหมันชาย วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2518, 98 หน้า อัคราเนาว์
- พรพิมล สุขเจริญ อิทธิพลของสารปลอบ สารขู่ ต่อการเปลี่ยนทัศนคติในสถานการณ์ที่เครียด ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2519, 84 หน้า อัคราเนาว์
- พิพัฒน์ พัฒนพิเดช การจัดนิทรรศการ เอกสารประกอบการบรรยาย 2520, 24 หน้า
- พร้อม พานิชภักดิ์ "การสื่อความหมายกับการวางแผนครอบครัว" ประชากรศาสตร์ 2 : 17-24 มีนาคม 2518
- เพ็ญศรี ปิยะรัตน์ ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2518, 148 หน้า อัคราเนาว์

- เพ็ญศรี สุโรจน์ บุญเลิศ เลี้ยวประไพและสนอง สฤกุลพรหมณ์ บทบาทของพยาบาลสาธารณสุข และประสิทธิภาพในการชักจูงให้ประชาชนมารับบริการการวางแผนครอบครัว คณะสาธารณสุข และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 82 หน้า
- เยาว์จักษณ์ ราชแพทยาคม "ภาวะประชากรของโลกและของประเทศไทย" ใน ประชากรกับการอยู่รอด หน้า 1-18 องค์การสหประชาชาติ 2518
- เรอเน มาเออ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ยูเนสโก 2517 165 หน้า
- ✓วางแผนครอบครัวชุมชน, สำนักงาน รายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการให้ความรู้และชักจูงให้ทำหมันชาย จังหวัดมหาสารคาม 2520. 34 หน้า พิมพ์ดีด
- วางแผนครอบครัวแห่งชาติ โครงการ แผนการดำเนินงานการวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย 2519, 18 หน้า จัดสำเนา
- สนั่น ปัทมทิน "โสศกทัศน์ศึกษา" สมาคมการศึกษาไทย 3 : 2-3 ตุลาคม 2514
- สาธารณสุข, กระทรวง รายงานการวิจัยเรื่องการจัดตั้งศูนย์อนามัยจังหวัดกระบี่และพังงา 2517, 59 หน้า
- ✓แสงอรุณ ชูชาติ ประสิทธิภาพของผู้สื่อความและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ปริญญาทิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2518, 32 หน้า
- อนันต์ ศรีโสภณ หลักการวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 2 วัฒนาพาณิช 2521, 430 หน้า
- Allen, William F. "Research on New Educational Media Summary on Problem," AV Communication Review. 2 : 84-91, Winter, 1959
- Allen, William F. and R Weentraub "The Motion Variable in Film Presentation," AV Communication Review. 18 : 115-122, Spring, 1970.
- Bank, Damon H. The economics for Family Planning Program. The Institute of population Study California, California, 1970. 160 p.
- Dent, Ellsworth C. The Audio Visual Land Book. New York, Society for Visual Education, 1949. 220 p.

Hewley, Amos E. Visid Prachuebnoh and Jui Yang Fong. The Education and Action Program 1964-1966. Institute of Population Study Chulalongkorn University, 1971. 34 p.

Edwin, Kodaniel E. and Tieng Parthaisong. Evaluating the Effectiveness of Two Years Family Planning Action at Sanpong Village in Northern Thailand. Institute of Population Study Chulalongkorn University, 1963. 78 p.

Kuffer, R I and Vernon, Julie E. The Effectiveness of Media for Education. Washington, 1964. 217 p.

Mcquail, Denis F. "Toward the Sociology of Mass Communication" Public Opinion Quarterly. 5 : 33-44, October, 1969.

Maisel, Richard E. "The Decline of Mass Media" Public Opinion Quarterly. 9 : 159-170, September, 1971.

Paul, Lehnies R. and Cooley William W. Introduction to Statistical Procedures with Computer Exercises. New York, John Wiley and Son, 1968. 280 p.

Mooger, Everett M. Communication in Organizations. New York, Free Press, 1976. 209 p.

Simon, Julian L. The Effect of Income on Fertility. Chicago, Chicago Press, 1969. 213 p.

United Nation Education Scientific and Cultural Organization. The Healthy Village Report of an Experiment in Visual Education West China. London, 1959. 199 p,

_____. Mass Media for Family Planning Program in Asia. Report of an Experiment in Mass Media Education Seoul. Chicago, 1971. 53 p.

- Visit Prachuabmoh and other. The Rural and Urban Population of Thailand. Institute of Population Studies Chulalongkorn University, 1972. 78 p.
- Wendt, Paul E. Audio Visual Instruction. Washington D.C. American Educational Research Association of the N.E.A., 1957. 32 p.
- Viner, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. New York, McGraw Hill, 1962. 672 p.
- Zawacki, Apoll A. A Text book for Family Planning Field Workers. New York, Community and Family Study Center University of Chicago, 1971. 182 p.

ពាក្យដេញដោល

เนื้อหาเรื่องการวางแผนครอบครัว

✓ การวางแผนครอบครัวคืออะไร

การวางแผนครอบครัว คือ การที่คู่สมรสคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะมีลูกเมื่อใดบ้าง และจะมีลูกจำนวนกี่คน โดยใจไว้ป้องกันการตั้งครรภ์ในระยะเวลาที่ไม่ต้องการมีลูก หรือมีการผ่าตัดทำหมันเป็นการถาวร เพื่อมีลูกพร้อมกับความต้องการแล้ว

✓ ทำไมต้องมีการวางแผนครอบครัว

เพราะว่าการวางแผนครอบครัว จะช่วยให้ทุกคนในครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูก มีความเป็นอยู่ที่ตามสมควรแก่ฐานะ เมื่อมีลูกน้อยคน พ่อแม่จะหาภาระเลี้ยงดู ให้การศึกษา ในชั้นสูงแก่ลูกทุกคน เพื่อให้มีอาชีพและอนาคตที่ดี

การวางแผนครอบครัวคืออะไร

การวางแผนครอบครัว ช่วยให้อาชีพแม่ในระยะเวลาการมีบุตรได้ตามความต้องการ ไม่ปล่อยให้ลูกมากเกินไป จนต้องเลี้ยงดูลูกไปตามบุญตามกรรม เด็กจะไม่มีอนาคตอันก้าวไกล

✓ การวางแผนครอบครัวช่วยพ่อแม่อย่างไร

พ่อแม่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว การมีลูกดีและหลายคน จะเป็นภาระหนักในการหาเงินมาเลี้ยงดูให้ทุกคนมีความสุข แต่การมีลูกจำนวนพอเหมาะที่จะเลี้ยงดูทุกคนได้ดี ในอนาคต จึงเป็นการลดภาระของผู้หาเลี้ยงครอบครัว

การวางแผนครอบครัวเป็นผลดีแก่แม่บ้านอย่างไร

การมีลูกดีและหลายคน จะทำให้แม่มีสุขภาพทรุดโทรม หากในระยะเวลาการมีลูกให้ห่าง จะทำให้มีโอกาสพักผ่อนให้ร่างกายแข็งแรงแจ่มใส และมีเวลาเอาใจใส่ทุกคน ในครอบครัวให้มีความสุขได้

แม่ที่มีลูกมากเกินไปจะมีผลอย่างไรบ้าง

1. ต้องเวียงชีวิตในการดูแลลูกแต่ละคน
2. ร่างการทรุดโทรมเร็วกว่าแม่ที่มีลูกน้อย
3. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน
4. ไม่สามารถให้การศึกษาแก่ลูกในชั้นสูงได้

5. ไม่มีเวลาในการทำงานอย่างอื่น

6. สามีเห็นทางไถ่ง่าย

๔. หลักที่ใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์

1. ป้องกันไม่ให้ไข่ของฝ่ายหญิงผสมกับสเปิร์มของฝ่ายชาย

2. ป้องกันไม่ให้ไข่ของฝ่ายหญิงที่ผสมกับสเปิร์มของฝ่ายชายแล้วฝังตัวในโพรงมดลูก

๕. วิธีคุมกำเนิดชั่วคราว

1. ยาเม็ดคุมกำเนิด

2. ห่วงอนามัย

3. ถุงยางอนามัย

4. ยาฉีดคุมกำเนิด

5. ผ่าตัดทำหมันหญิง

6. ผ่าตัดทำหมันชาย

7. หมวกยางครอบปากมดลูก

8. ยาฆ่าเชื้อตัวอสุจิ

9. การนับระยะปลอดภัย

10. การหลั่งนอกร่างกาย

๔. วิธีคุมกำเนิดที่โครงการวางแผนครอบครัวให้บริการแก่ประชาชน

1. ยาเม็ดคุมกำเนิด

2. ห่วงอนามัย

3. ถุงยางอนามัย

4. ยาฉีดคุมกำเนิด

5. ทำหมันชาย

6. ทำหมันหญิง

โดยให้หลักในการพิจารณาดังนี้ คือ ป้องกันได้ดี สะดวกปลอดภัย มีอาการข้างเคียงน้อย ใกล้เคียงธรรมชาติ เป็นที่ยอมรับทั้งสามี-ภรรยา และราคาถูก

ยาเม็ดคุมกำเนิด

ใช้รับประทานเพื่อคุมกำเนิดเป็นการชั่วคราว เหมาะกับหญิงที่เพิ่งแต่งงานใหม่
และยังไม่ต้องการมีลูก หรือหญิงที่ต้องการเว้นระยะการมีลูกให้ห่างออกไป

- ยามืดคุมกำเนิดสังเคราะห์ขึ้นให้เหมือนฮอร์โมนธรรมชาติของเพศหญิง
- ยามืดคุมกำเนิดรับประทานวันละ 1 เม็ด ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่
- ยามืดคุมกำเนิดป้องกันได้ไข่ของฝ่ายหญิงลูก
- เมื่อหยุดรับประทานยา จะมีลูกได้ตามปกติ

หญิงที่รับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดจะดูแลสุขภาพและทำงานได้เป็นปกติ มีบางราย
เท่านั้นที่อาจมีอาการปวดหัวคลื่นไส้ คล้ายแพ้ท้อง ซึ่งจะหายในเวลา 1-3 เดือนเท่านั้น

หวงอนามัย

ใส่เพื่อคุมกำเนิดเป็นการชั่วคราว เปรียบกับหญิงที่มีลูกแล้ว และต้องการเว้นระยะการมีลูกให้ห่างออกไป

- ห่วงอนามัยทำด้วยพลาสติกพิเศษ ไข่เป็นอันตรายต่อร่างกาย
- แพทย์จะใส่ห่วงอนามัยไว้ในโพรงมดลูก
- ห่วงอนามัยป้องกันไข่ให้ไข่ที่ผสมกับตัวอสุจิแล้วฝังตัวในโพรงมดลูก จึงทำให้

ไม่คงครรถ

ภายหลังคลอดแล้วจะฉีดยาคุมกำเนิดได้ทันที หญิงที่ใส่ห่วงอนามัยจะสบาย
และทำงานได้ตามปกติ มีบางรายเท่านั้นที่มีอาการปวดท้องน้อย หรือมีเลือดออกกะปริดกะ
ปรอย ซึ่งจะหายไปในเวลา 1 - 3 เดือนเท่านั้น

อุ้งบางอนามัย

ใช้เพื่อคุมกำเนิดเป็นการชั่วคราว เหมาะกับผู้ที่ยังไม่ต้องการมีลูก หรือต้องการเว้นระยะการมีลูกให้ห่างออกไป

- ดึงยางอนามัยไว้ส่วบนก่อนการร่วมเพศ เมื่ออวัยวะเพศแข็งตัวแล้ว
- เมื่อมีการหลั่งน้ำอสุจิ น้ำอสุจิจะถูกขังอยู่ในถุงยางอนามัย ไม่สามารถไป

ผลกับไข่ของฝ่ายหญิงได้ จึงไม่มีการตั้งครรภ์

ยาฉีดคุมกำเนิด

แพทย์จะฉีดยาให้เพื่อคุมกำเนิดเป็นการชั่วคราว เหมาะกับหญิงที่มีลูกแล้ว และต้องการเว้นระยะการมีลูกให้ห่างออกไป

- แพทย์จะฉีดยาให้ 1 เข็ม เพื่อคุมกำเนิดให้นานถึงสามเดือน
- ยาฉีดคุมกำเนิดป้องกันไม่ให้เกิดไข่ของฝ่ายหญิง จึงไม่มีการตั้งครรภ์
- เมื่อหยุดฉีดยาจะมีลูกได้ตามปกติ

หญิงที่ฉีดยาคูมนัดจะสบาย และทำงานได้ตามปกติ มีบางรายเท่านั้นที่อาจมีประจำเดือนน้อยกว่าปกติ หรืออาจไม่มีประจำเดือนเลย แต่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

การผ่าตัดทำหมันหญิง

เป็นวิธีคุมกำเนิดที่ถาวร เหมาะกับผู้ที่บุตรพร้อมความต้องการแล้ว

- แพทย์จะตัดและผูกท่อรังไข่หรือปีกมดลูก
- ไข่ของฝ่ายหญิงจะไม่มีโอกาสผสมกับตัวอสุจิ
- ไข่ที่สร้างจากรังไข่จะถูกขับไปโดยร่างกาย
- รังไข่ยังคงสร้างฮอร์โมนเพศหญิงที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางเพศตามปกติ
- ความรู้สึกทางเพศไม่เปลี่ยนแปลง

ภายหลังการผ่าตัดทำหมัน ร่างกายจะทำงานตามปกติ จนกระทั่งในการทำงาน และอารมณ์ทางเพศจะเหมือนเดิม แพทย์เพียงป้องกันไม่ให้เกิดไข่ของฝ่ายหญิงผสมกับตัวอสุจิ เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์

การผ่าตัดทำหมันชาย

เป็นวิธีการคุมกำเนิดที่ถาวร เหมาะกับผู้ที่บุตรพร้อมความต้องการแล้ว

- แพทย์จะกักและผูกท่อทางเดินของตัวอสุจิระหว่างท่ออัณฑะและท่อหลอดหมาก
- ตัวอสุจิจะไม่มีโอกาสผสมกับไข่ของฝ่ายหญิง
- ตัวอสุจิที่สร้างจากลูกอัณฑะจะถูกขับไปโดยร่างกาย
- ขณะร่วมเพศยังคงมีการหลั่งน้ำอสุจิที่สร้างจากต่อมลูกหมากตามปกติ

- ลูกอ๊อดที่ยังคงสร้างออร์โมนเพศชายที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางเพศตามปกติ
- สมรรถภาพทางเพศไม่เปลี่ยนแปลง

ภายหลังจากผ่าตัดทำหมัน ร่างกายจะทำงานตามปกติ กล่าวถึงในการทำงานและสมรรถภาพทางเพศ จะเหมือนเดิม แพทย์เพียงบ่งชี้ให้ตัวอสุจิมิมีโอกาสผสมกับไข่ของฝ่ายหญิง เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์

ขนาดยารอบปากมดลูก

ฝ่ายหญิงเป็นผู้ใช้ และวางเองก่อนร่วมเพศวันแรกใช้ร่วมกับ ยาฆ่าเชื้ออสุจิ เพื่อป้องกันไม่ให้ตัวอสุจิผ่านเข้ามดลูกไม่ได้ การใช้ ต้องปรึกษาแพทย์ก่อนวิธีใช้และขนาด การคุมกำเนิดโดยวิธีนี้ ยุ่งยาก และเจ็บปวด ไม่นิยมใช้กันมากนัก

ยาฆ่าเชื้ออสุจิ

ฝ่ายหญิงเป็นผู้ใช้ โดยสอดยาเข้าไปในช่องคลอดก่อนร่วม 10 - 15 นาที ฤทธิ์ยาจะอยู่ได้นานเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้น ถ้ามีการร่วมเพศอีก ต้องสอดยาใหม่ทุกครั้ง ยาฆ่าเชื้อนี้ มีทั้งชนิดเม็ด และครีมหรือยेलลี่ แต่วิธีนี้เจ็บปวด ไม่นิยมใช้กันมากนัก

การหาระยะปลอดกัญ

โดยร่วมเฉพาะระยะปลอดกัญ คือ 1 สัปดาห์ ก่อนและหลังการมีระดู แต่การใช้วิธีนี้ จะใช้ไม่ได้กับหญิงที่รอบระดูไม่แน่นอน และฝ่ายชายคนที่จะไม่ร่วมในระยะปลอดกัญไม่ได้

การหลั่งน้ำกามภายนอก

เป็นวิธีที่ไม่ต้องลงทุน แต่ขาดความปลอดภัย และเป็นอันตรายจิตใจต่อคู่สมรส หรือใช้วิธีล้างช่องคลอดภายหลังร่วม ซึ่งเป็นวิธีชาวบ้านซึ่งขาดความปลอดภัยอย่างมาก

✎ คนส่วนมากในประเทศไทยนิยมวิธีป้องกันวิธีไหนมากที่สุด

1. กินยาเม็ดคุมกำเนิด
2. ใช้ถุงยางอนามัย
3. ผ่าตัดทำหมัน
4. ฉีดยาคุมกำเนิด
5. ฉวยยางอนามัย

✎ การใช้วิธีการคุมกำเนิดมีผลต่อสุขภาพอย่างไร

การใช้วิธีการคุมกำเนิดวิธีต่างๆ ไม่ทำให้เกิดอันตราย ครรภ์ข้ามจะทำให้คู่สมรสสบายใจขึ้น เพราะไม่ต้องคอยกังวลว่าจะมีลูกในขณะที่ยังไม่พร้อมที่จะเลี้ยงดูให้ดีที่สุด

๒. ควรพิจารณาแผนครอบครัวในระยะใดบ้าง

1. ระยะเมื่อท่านเริ่มแต่งงานใหม่ๆ เพื่อเว้นระยะได้ปรับหัวเข้ากับชีวิตการแต่งงานได้
2. ระยะหลังคลอด เพื่อท่านจะได้ใช้เวลาเลี้ยงดูลูกที่เก๋ใหม่ของท่านได้เต็มที่
3. ระยะเวลาที่ท่านเริ่มป่วย
4. ระยะที่มีปัญหาเรื่องการเงิน
5. เมื่อท่านไม่ต้องการมีลูกอีกต่อไป

๑. จะรับบริการการวางแผนครอบครัวได้ที่ไหน

โรงพยาบาลทุกแห่ง
ศูนย์การแพทย์และอนามัย
ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก
ศูนย์บริการสาธารณสุข
สถานอนามัย
สำนักงานเขตสุขภาพ

เบื้องหลังโลกประกอบการบรรยาย

ประเทศไทยเรา มีประชากรเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมาก ถึง 3 คนต่อปี จะเห็นได้จาก ความหนาแน่นของคนในเบื่อง ซึ่งอยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด การจราจรติดขัด ประชาชนในต่างจังหวัดเดินทางเข้ามาขายแรงงานในเบื่องใหญ่ ทำงานเป็นกรรมกร ลูกจ้าง ตามสถานที่ต่างๆ บางงานไม่มีงานทำก็อดอยากกรรม เป็นโจรผู้ร้าย เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน เงินทองเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต บางคนต้องทำงานอาชีวะที่ไปสู่ชีวิตก่อดีกกรรมอันดี เช่น กู้ประเวณี เป็นโจรผู้ร้าย เนื่องจากประชากรมากเกินไปจึงทำให้สภาพความเป็นอยู่อาศัย ของประชาชนทั่วไปอยู่กันอย่างแออัดยัดเยียดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสลัม ซึ่งเบื่องสังคมมีลักษณะ เช่นนี้ ความป็นน้ำใจ ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ลดน้อยลงทุกที เป็นสังคมแบบ หิงตี่ฮือ เก่งกัน เอาตัวรอด บางเมื่อมีคนมากขึ้นภาวะทางเศรษฐกิจก็ฝืดเคือง ค่าใช้จ่ายสูง รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้พ่อแม่ต้องออกไปช่วยกันหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวนอกบ้าน หึงตี่ฮือไว้ตามคำพัง เก็ดชาดความเคาใจใส่ชาดความอบอุ่นจากพ่อแม่เกิดปัญหาครอบครัว เด็ก ที่เกิดมาถ้าพ่อแม่มีบุตรมาก พ่อแม่จะดูแลไม่ทั่วถึง เด็กเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็ไม่สามารถเป็นคนดี ของสังคมได้ เด็กเหล่านี้จะขาดการศึกษา ไม่มีความรู้ที่จะประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นภาระของ รัฐบาลที่จะต้องรับผิดชอบดูแลแก้ไข เพื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นปัญหาเรื่องที่ทำกินก็ติดตามขึ้น มา มีการบุกเบิกป่าเพื่อเพิ่มถาวรติได้มากเพียงพอกับความถาวรติของครอบครัว ทำให้ป่าไม้ ถูกทำลายมาหาที่อยู่อภัย ในที่ดินทำกิน เก็ดชาดป่าไม้ทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดความ แห้งแล้งและภัยธรรมชาติ ประชาชนประสบกับความอดอยากดพบบเข้าสู่ในเบื่อง เกิดปัญหา การว่างงานขึ้น รัฐบาลก็จำเป็นต้องรับภาระหนักขึ้นอีก เก็ดรัฐไม่มีเงินพอที่จะจัดให้บริการ ได้ก็จำเป็นต้องเก็บภาษีเพิ่มขึ้นหรืออาจต้องกู้เงินจากต่างประเทศ เพื่อให้ได้เงินมาช่วยให้

บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสาธารณสุข การศึกษา เพื่อประชาชนจำนวนมากไปการศึกษา อดอยาก สุขภาพทรุดโทรม จะทำให้การพัฒนาประเทศไปได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควร การที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ ทำให้การพัฒนาประเทศหยุดชะงัก เพราะแทนที่รัฐจะมีเงินที่ใช้อยู่ในการพัฒนาประเทศได้ เจริญก้าวหน้า กลับต้องใช้เงินเท่านั้นในการจัดการบริการสังคมแก่ประชากรที่เพิ่มขึ้นมา

นอกจากการมีประชากรมากจะมีผลเสียในด้านส่วนรวมแล้ว พ่อแม่หรือครอบครัวที่มีบุตรมากจะต้องประสบกับปัญหาเหล่านี้ คือ พ่อบ้านต้องหางานหนักขึ้นเพื่อหารายได้ให้พอเพียงในการเลี้ยงครอบครัว บุตรชากรการเอาใจใส่ ไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอ สุขภาพของแม่บ้านและทุกคนในครอบครัวทรุดโทรม อาหารไม่พอเพียง ที่ทำกินไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ครอบครัวขาดความเข้าใจอันดีเกิดการแตกแยกของครอบครัวเป็นต้น

ดังนั้น เราจึงควรที่จะศึกษาหาวิธีการ ที่จะแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ เหมือนกับสุภาษิตที่ว่า " ตักไฟเสียแต่ต้นลม "

เนื้อเรื่องโดยย่อของภาพยนตร์เรื่อง "ทางเลือก"

เป็นการเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวสองครอบครัวที่อยู่ใกล้กัน โดยเปรียบเทียบย้อนหลัง 5 ปีที่ผ่านมา ทั้งสองครอบครัวแต่งงานในเวลาไล่เลี่ยกัน มีฐานะทางครอบครัวและทางเศรษฐกิจเท่ากัน ครอบครัวหนึ่งได้รับการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัวจากหน่วยแพทย์ที่จัดขึ้น แต่อีกครอบครัวหนึ่งไม่สนใจและไม่ศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัว ทั้งสองครอบครัวมีอาชีพเกษตรกร จนกระทั่ง 5 ปีผ่านไป ครอบครัวทั้งสองมีความแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว การศึกษาของบุตร การเข้าสังคม ตลอดจนสุขภาพของแม่บ้าน เพราะครอบครัวที่ได้รับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวมีบุตรเพียง 2 คน แต่ครอบครัวที่ไม่ได้รับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวมีบุตรถึง 5 คน ซึ่งประสบกับปัญหาในครอบครัวซึ่งยากจนลง บุตรไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอ การหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวของพ่อบ้านไม่พอเพียง สุขภาพของแม่และบุคคลในครอบครัวทรุดโทรม พ่อบ้านและแม่บ้านของครอบครัวที่ไม่ได้รับการวางแผนครอบครัวจึงเกิดความรู้สึกหงุดหงิดในความแตกต่างที่เกิดขึ้น จึงสอบถามจากอีกครอบครัวหนึ่ง จึงได้ถูกแนะนำเพื่อให้ใช้บริการการวางแผนครอบครัว โดยเล่าสิ่งที่ตนเองเข้าไปรับการบริการการวางแผนครอบครัวจากหน่วยแพทย์ และได้เข้ารับการอบรมด้านการวางแผนครอบครัววิธีการต่างๆ ดังนั้นครอบครัวที่ประสบปัญหาจึงได้หันไปใช้บริการการวางแผนครอบครัว เพื่อขจัดปัญหาที่ครอบครัวของตนประสบอยู่

เนื้อเรื่องโดยย่อของภาพยนตร์เรื่อง " ไครมิด "

ณ หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งในภาคเหนือของไทย น้ำผึ้ง ธงชัยและแทน เป็นหนุ่มสาวรุ่นราวคราวเดียวกัน ซึ่งทั้งคู่มิมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมาตั้งแต่เป็นเด็ก น้ำผึ้งรักและชอบธงชัยมากกว่าแทน แต่ความรู้สึกของธงชัยนั้นรักน้ำผึ้งอย่างน้องสาว แต่แทนรักน้ำผึ้งถึงขั้นหนุ่มสาว ครอบครัวของน้ำผึ้งและแทนมีฐานะยากจน เนื่องจากครอบครัวมีบุตรหลายคน แต่ครอบครัวของธงชัยมีฐานะดีเพราะครอบครัวมีบุตรน้อย จึงได้รับการศึกษาสูง และได้เขาไปเรียนต่อในกรุงเทพฯ

ภายในหมู่บ้านมีหมอ ซึ่งทำหน้าที่รักษาชาวบ้าน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในหมู่บ้าน ซึ่งได้ให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อสังคมชนบทแห่งนี้เป็นอย่างดี ได้ร่วมมือกับพ่อเลี้ยงผู้ซึ่งเป็นกบฏคดียของหมู่บ้าน ได้จัดงานฉลองการเรียนในใหม่ของหมู่บ้าน มีการแสดงตามชนบท ธรรมเนียมประเพณีของชาวภาคเหนือ ในงานครั้งนี้มีคุณนายซึ่งเปิดกิจการห้องอาหารในกรุงเทพฯ แต่เบื้องหลังคือนายหน้าหาหญิงชนบทเพื่อเข้าไปเป็นหญิงบริการ เมื่อคุณนายได้พบน้ำผึ้งรู้สึกพอใจในรูปร่างหน้าตา จึงวางแผนที่จะนำน้ำผึ้งไปกรุงเทพฯ ด้วย ประจวบเหมาะที่จะเป็นเวลาที่พ่อของน้ำผึ้งป่วยหนักต้องนำส่งโรงพยาบาล หมอและแทนจึงเป็นธุระในการนำพ่อของน้ำผึ้งเข้าไปรักษาในโรงพยาบาล ขณะเดียวกันคุณนายได้ใช้อำนาจเงินและเหตุผลชักนำให้น้ำผึ้งเดินทางเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ พร้อมตน เมื่อหมอและแทนกลับมาก็ไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้

เหตุการณ์ผ่านไป แทนถึงออกก็ใจทำงานกับหมอ และเข้าทำงานด้านธุรกิจกับพ่อเลี้ยง จนกระทั่งพ่อเลี้ยงชวนแทนไปเที่ยวกรุงเทพฯ และการเที่ยวในทัศนะทำให้แทนพบกับน้ำผึ้ง และแทนได้พยายามเกลี้ยกล่อมให้น้ำผึ้งกลับไปอยู่ชนบท แต่น้ำผึ้งไม่ยอมกลับ ซึ่งอาจความผิดหวังแก่แทนอย่างยิ่ง

น้ำผึ้งดำเนินชีวิตราตรีอยู่ในกรุงเทพฯ ผ่านผู้ชายคนแล้วคนเล่า จนกระทั่งน้ำผึ้งหลง แต่ลูกในท้องของน้ำผึ้งไม่สามารถจะหาพ่อได้ และได้ฆ่าตัวตายในที่สุด

ธงชัยเดินทางกลับบ้านพร้อมกับบ่าวสาวจากหนังสือพิมพ์ที่ลงข่าวโศกนาฏกรรมนี้ให้แทนและหมอทราบ แทนจึงประสพกับความผิดหวังอย่างรุนแรง

บัญชีรายชื่อวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการ

ของจริง

ถุงยางอนามัย	7	ชนิด
ห่วงอนามัย	3	ชนิด
ยาเม็ดคุมกำเนิด	5	ชนิด
ยาฉีดคุมกำเนิดพร้อมเข็มฉีดยา	1	ชุด
หมวกยางกรวยปากบดลูก	1	ชิ้น
ยาเม็ดสอดตรงช่องคลอด	1	ชุด
ครีมสอดตรงช่องคลอด	2	ชนิด

ของจำลอง

หุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ชายสามารถแยกดูส่วนประกอบภายใน	1	ชุด
หุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์หญิงสามารถแยกดูส่วนประกอบภายใน	1	ชุด

รูปภาพ

แผนภาพอวัยวะสืบพันธุ์ชาย	1	ภาพ
แผนภาพอวัยวะสืบพันธุ์หญิง	1	ภาพ
ภาพวิธีการทำบันทึวง	1	ชุด
ภาพวิธีการทำแผนราย	1	ชุด
แผนภูมิวิธีการเลือกเพศบุตรในครรภ์	1	ชิ้น

แผ่นป้ายโฆษณา

คำขวัญ "มีลูกหนึ่งภรรยาไปเจ็ดปี" "จนทั้งปีถ้าไม่มีการวางแผนครอบครัว"
 "ลูกมากยากจน" "ลูกมากยากนาน"

เอกสารแจก มี คู่มือสมัคร การวางแผนครอบครัว การทำ บันทึวง การทำ
 แผนราย ยาเม็ดคุมกำเนิด ยาฉีดคุมกำเนิด ถุงยางอนามัย
 ห่วงอนามัย

รายละเอียดส่วนตัว

ชื่อ.....

(1) เพศ

☐ ชาย☐ หญิง

(2) อายุ

☐ 16 - 25 ปี☐ 26 - 35 ปี☐ 36 - 45 ปี

(3) จำนวนบุตร

☐ 1 - 2 คน☐ 3 - 5 คน☐ มากกว่า 5 คน

(4) ระดับการศึกษา

☐ อ่านออก☐ อ่านไม่ออก

(5) รายได้ของครอบครัว

☐ ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี☐ ระหว่าง 3,000 - 5,000 บาทต่อปี☐ มากกว่า 5,000 บาทต่อปี

แบบสัมภาษณ์

คำถาม	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ท่านจงอธิบายความหมายของ " การวางแผนครอบครัว "					
2. วางแผนครอบครัวเพื่ออะไร มีส่วนต่อการครอบครัวอย่างไร					
3. ท่านจงอธิบายระบบการทำงาน ของอวัยวะสืบพันธุ์ชาย					
4. ท่านจงอธิบายระบบการทำงาน ของอวัยวะสืบพันธุ์หญิง					
5. ท่านรู้จักวิธีคุมกำเนิดวิธีใด มี อะไรบ้าง					
6. ยามีคุมกำเนิด ใครเป็นผู้ใช้ ใช้อย่างไร คืออย่างไร					
7. ห่วงอนามัย ใครเป็นผู้ใช้ ใ้ผล คืออย่างไร					
8. ยาฉีดคุมกำเนิด ใครเป็นผู้ใช้ ใช้อย่างไร คืออย่างไร					
9. ถุงยางอนามัย ใครเป็นผู้ใช้ มี ผลคืออย่างไร					
10. ผ่าตัดทำหมันหญิง ทำได้อย่างไร คืออย่างไร					

	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
11. ว่าคิดทำหมันชาย ทำได้อย่างไร ไร ค้อย่างไร					
12. การนับระยะปลอดภ้ย คืออะไร อยู่ช่วงเวลาใด คีหรือไม่					
13. บาร่าเชื่อผู้จึในร่งคลอก ใช้ อย่างไร ค้อย่างไร					
14. หมวกยางครอบปากมดลูก ใช้ อย่างไร ไคผลค้อย่างไร					
15. การตั้งครรภ์เกิดขึ้นไคอย่างไร จะป้องกันใช้หัดไคอย่างไร					
16 การวางแผนครอบกร้ว ช่วย พ่นบ้านไคอย่างไร					
17. การวางแผนครอบกร้ว ช่วย แม่บ้านไคอย่างไร					
18. แม่ที่มีลูกมากเกินไป จะมีผล ค่านไคบ้าง					
19. กรจะมีกรวางแผนครอบกร้ว เมื่อไค					
20. จะรับบริการกรวางแผนครอบ กร้วไคที่ไค					

แบบวัดปริมาณการใช้บริการการวางแผนครอบครัว

วัดก่อนการให้ชาวบ้านรับสื่อเฉพาะกิจ

สามี ภรรยา ของท่าน เคยใช้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยวิธีใดบ้าง

- ใช้ถุงยางอนามัย
- ใช้ห่วงอนามัย
- ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด
- ฉีดยาคุมกำเนิด
- ทาหมันหูด
- ทำหมันชาย

และวิธีการอื่นๆ เช่น การเหน็บภายนอกช่องคลอด ใส่ขบงกลอดภายหลังร่วม
ทาง

วัดภายหลังเมื่อชาวบ้านได้รับสื่อเฉพาะกิจแล้ว

ปัจจุบัน สามี ภรรยา ของท่าน ใช้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยวิธีการใด

- ใช้ถุงยางอนามัย
- ใช้ห่วงอนามัย
- ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด
- ฉีดยาคุมกำเนิด
- ทาหมันหูด
- ทำหมันชาย

และวิธีการอื่นๆ เช่น

ต่อไปในอนาคต ท่านจะให้สามี ภรรยา ของท่าน ใช้วิธีป้องกันการตั้งครรภ์โดยวิธีใด
.....

เกณฑ์ในการให้คะแนนแบบสัมพัทธ์

(1) ท่านจงอธิบายความหมายของ 'การวางแผนครอบครัว'

- ให้คะแนน 1 หน่วย ถ้าไปสามารถตอบได้
- ให้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบว่า การเว้นระยะการมีบุตร
- ให้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบว่า การเว้นระยะการมีบุตร โดยการป้องกันการปฏิสนธิ
- ให้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบว่า การเว้นระยะการมีบุตรให้เหมาะสมกับฐานะและสุขภาพของมารดา โดยป้องกันการปฏิสนธิ
- ให้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบว่า การกำหนดจำนวนบุตรและเว้นระยะการมีบุตรให้เหมาะสมกับฐานะเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว สุขภาพของมารดา โดยป้องกันการปฏิสนธิทั้งแบบถาวรและแบบชั่วคราว

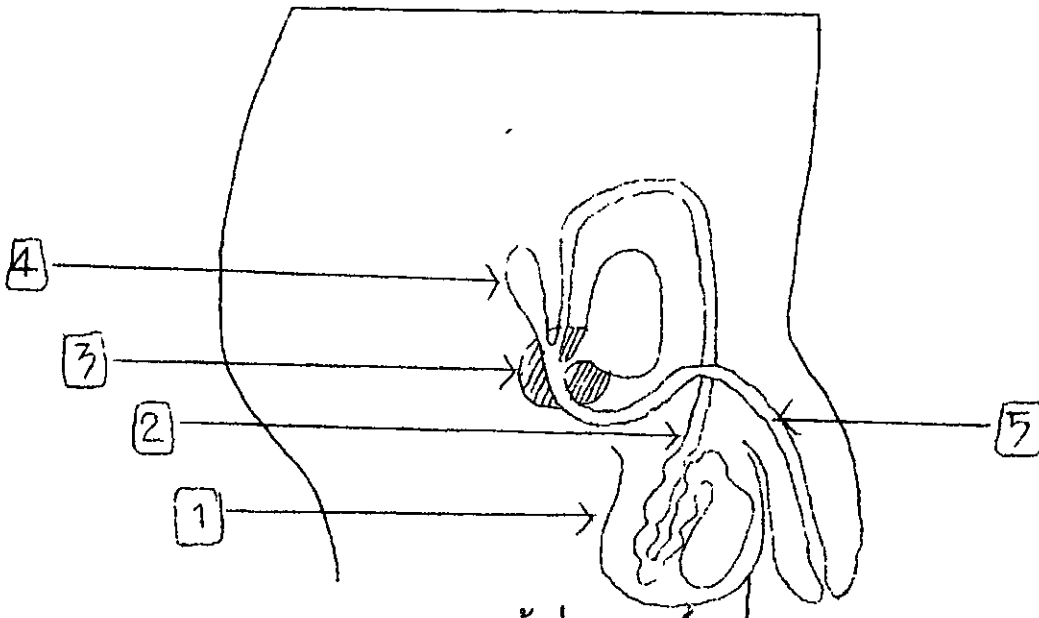
(2) วางแผนครอบครัวเพื่ออะไร นี่คือการครอบครัวอย่างไร

การวางแผนครอบครัว จะช่วยให้ทุกคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่ดีตามสมควรแก่ฐานะ เมื่อมีลูกน้อยคนพอเหมาะสามารถเลี้ยงดู ให้การศึกษาในขั้นสูงแก่ลูกทุกคนเพื่อให้มีอาชีพและอนาคตที่ดี ช่วยให้มีแผนเว้นการมีบุตรได้ตามความต้องการ มีชีวิตที่อุดมจนต้องเลี้ยงดูลูกตามบุญตามกรรม ครอบครัวที่วางแผนครอบครัวแล้วจะสามารถแก้ปัญหาในเรื่องความไม่พอกิน ความอุดมในครอบครัว สุขภาพของบุคคลในครอบครัว และการเข้ารับการศึกษา

- ให้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อความ
- ให้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ
- ให้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ
- ให้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ
- ให้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความขึ้นไป

(3) ทำนจอธิบายระบบการดำเนินงานของระบบสืบพันธุ์ชาย

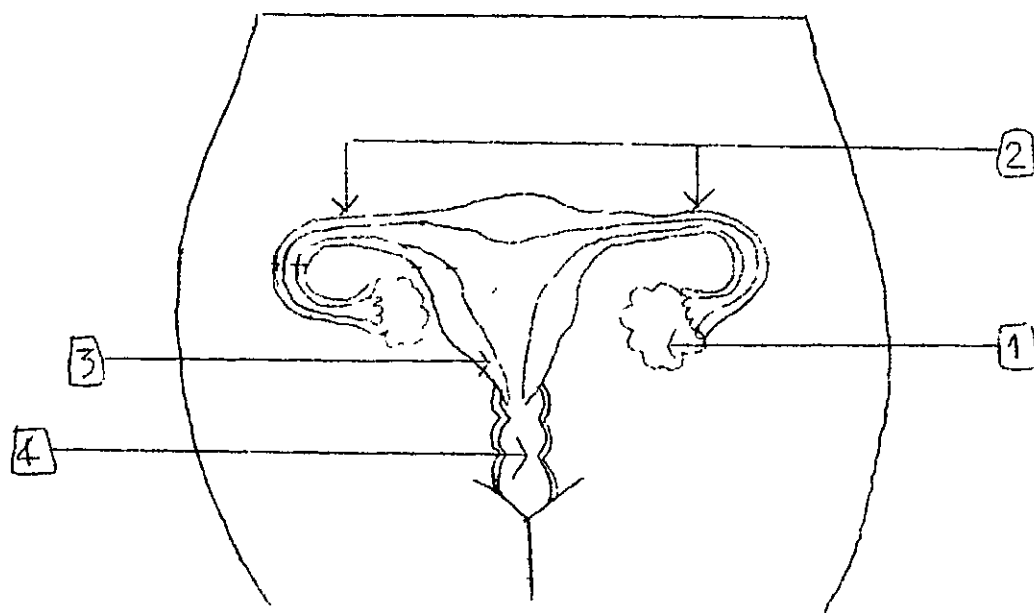
จงบอกชื่ออวัยวะที่มีลูกศรชี้ และอธิบายหน้าที่ของอวัยวะแต่ละส่วน

- (1) คือ ลูกอัณฑะ ทำหน้าที่ ผลิตอสุรีโมนเพศ
 (2) คือ ท่ออสุจิ ทำหน้าที่ เป็นช่องทางเดินของอสุจิที่ส่งมายังอวัยวะส่วนอื่น
 (3) คือ ต่อมลูกหมาก ทำหน้าที่ ผลิตสารที่ส่วนประกอบของน้ำเชื้อ
 (4) คือ ที่พักน้ำเชื้อ ทำหน้าที่ เป็นที่เก็บอสุจิและน้ำเชื้อที่จะปล่อยไปผสมกับไข่
 (5) คือ ท่อปัสสาวะ ทำหน้าที่ เป็นทางเดินของปัสสาวะและน้ำเชื้ออสุจิ

ถ้าตอบได้	1	ขอ	ให้คะแนน	1	หน่วย
ถ้าตอบได้	2	ขอ	ให้คะแนน	2	หน่วย
ถ้าตอบได้	3	ขอ	ให้คะแนน	3	หน่วย
ถ้าตอบได้	4	ขอ	ให้คะแนน	4	หน่วย
ถ้าตอบได้	5	ขอ	ให้คะแนน	5	หน่วย

- (4) ท่านจงอธิบายระบบการทำงานของระบบการสืบพันธุ์หญิง
จงบอกชื่ออวัยวะที่ปลูกฝังและอธิบายหน้าที่ของอวัยวะแต่ละส่วน

- (1) คือ รังไข่ ทำหน้าที่ สร้างเชื้อของเพศหญิง
(2) คือ ท่อรังไข่หรือปีกมดลูก ทำหน้าที่ ช่วยให้ไข่เคลื่อนตัวจากรังไข่ไปยัง
โพรงมดลูก
(3) คือ มดลูก ทำหน้าที่ เป็นที่อาศัยของทารกขณะอยู่ในครรภ์มารดา
(4) คือ ช่องคลอด ทำหน้าที่ นำอสุจิเข้าสู่ร่างกายเพศหญิง

- ให้คะแนน 1 หน่วย เมื่อตอบได้ ✓
ให้คะแนน 2 หน่วย เมื่อตอบได้ 1 ข้อ ✓
ให้คะแนน 3 หน่วย เมื่อตอบได้ 2 ข้อ ✓
ให้คะแนน 4 หน่วย เมื่อตอบได้ 3 ข้อ ✓
ให้คะแนน 5 หน่วย เมื่อตอบได้ 4 ข้อ ✓

(5) ท่านรู้จักวิธีคุมกำเนิดวิธีใดบ้าง

ตอบได้ 2 วิธี ใ้ทะเลแน 1 หน่วย

ตอบได้ 3 วิธี ใ้ทะเลแน 2 หน่วย

ตอบได้ 4 วิธี ใ้ทะเลแน 3 หน่วย

ตอบได้ 5 วิธี ใ้ทะเลแน 4 หน่วย

ตอบได้มากกว่า 5 วิธี ใ้ทะเลแน 5 หน่วย

ตรวจคำตอบจากการสัมภาษณ์

(1) ถุงยางอนามัย

(2) ยาเม็ดคุมกำเนิด

(3) หวงอนามัย

(4) ยาฉีดคุมกำเนิด

(5) ยาเม็ดคุมกำเนิด

(6) ครีมสอดช่องคลอด

(7) ทำหมันหญิง

(8) ทำหมันชาย

(9) วัณโรคช่องคลอด

(10) หมวกยางครอบปากขูด

(6) ยาเม็ดคุมกำเนิด ใครเป็นผู้ใช้ ใ้อย่างไร คืออย่างไร

ใช้รับประทานเม็ดคุมกำเนิดทุกวัน หลังเป็นฝ่ายกิน วันละ 1 เม็ด
ยาจะไปทำหน้าที่ป้องกันมิให้ไข่ของฝ่ายหญิงสุก เหมาะกับหญิงที่แต่งงานใหม่ไม่ต้อง
การใส่หมวก หรือต้องการเว้นระยะการมีบุตร เมื่อหยุดกินยาจะมีลูกได้ตามปกติ

ใ้ทะเลแน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อความ

ใ้ทะเลแน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ

ใ้ทะเลแน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ

ใ้ทะเลแน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ

ใ้ทะเลแน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความ

(7) ห่วงอนามัย ใครเป็นผู้ใช้ ใครถืออย่างไร

ใส่ในถุง เพื่อคุมกำเนิดเป็นการชั่วคราว เหมาะกับหญิงที่มีลูกแล้วแต่ต้องการ
เว้นระยะการมีบุตรออกไป ช่วงที่ใส่เข้าไปใน เป็นอันตรายต่อร่างกาย ห่วงอนามัยจะ
อยู่ในโพรงมดลูก ห่วงอนามัยจะป้องกันไม่ให้ไข่ที่ผสมแล้วฝังตัวในโพรงมดลูก เมื่อ
ถอดห่วงออกแล้วสามารถมีลูกได้ตามปกติ

ใส่คะแนน 1	หน่วย	ถ้าตอบได้ 2	ข้อความ
ใส่คะแนน 2	หน่วย	ถ้าตอบได้ 3	ข้อความ
ใส่คะแนน 3	หน่วย	ถ้าตอบได้ 4	ข้อความ
ใส่คะแนน 4	หน่วย	ถ้าตอบได้ 5	ข้อความ
ใส่คะแนน 5	หน่วย	ถ้าตอบได้มากกว่า 5	ข้อความ

(8) ยาฉีดคุมกำเนิด ใครเป็นผู้ใช้ ใช้อย่างไร คืออย่างไร

ฉีดเพศหญิง เพื่อคุมกำเนิดเป็นการชั่วคราว เหมาะกับหญิงที่มีลูกแล้ว ต้องการ
เว้นระยะการมีบุตรในทางออกไป แพทย์เป็นผู้ฉีด ยาไม่อันตรายต่อร่างกาย ฉีดยา
1 เข็มสามารถคุมกำเนิดได้นาน 3 เดือน เมื่อหยุดฉีดยาสามารถมีลูกได้ตามปกติ

ใส่คะแนน 1	หน่วย	ถ้าตอบได้ 2	ข้อความ
ใส่คะแนน 2	หน่วย	ถ้าตอบได้ 3	ข้อความ
ใส่คะแนน 3	หน่วย	ถ้าตอบได้ 4	ข้อความ
ใส่คะแนน 4	หน่วย	ถ้าตอบได้ 5	ข้อความ
ใส่คะแนน 5	หน่วย	ถ้าตอบได้มากกว่า 5	ข้อความ

(9) ถุงยางอนามัย ใครเป็นผู้ใช้ ถืออย่างไร

ไว้กับเพศชาย เพื่อคุมกำเนิดชั่วคราว เหมาะกับผู้ที่ยังไม่ต้องการมีลูกหรือต้อง
การเว้นระยะการมีลูกในทางออกไป ของสวมถุงยางเมื่ออวัยวะเพศแข็งตัว ก่อนการรวม
ตัวของอวัยวะสืบพันธุ์ในทางเข้าหรือแตก

ใส่คะแนน 1	หน่วย	ถ้าตอบได้ 1	ข้อความ
------------	-------	-------------	---------

ใ้ห้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความ

(10) ฆ่าตัวทำหมันหญิง ทำได้อย่างไร คืออย่างไร

เป็นวิธีคุมกำเนิดถาวร เพราะกับผู้ที่มีบุตรเพียงพอกับความต้องการแล้ว โดย
แพทย์จะตัดและผูกท่อรังไข่หรือปีกมดลูก ไข่ของฝ่ายหญิงไม่มีโอกาสผสมกับตัวอสุจิ ความ
รู้สึกทางเพศไม่เปลี่ยนแปลง ภายหลังการทำหมันสามารถทำงานได้อย่างปกติ

ใ้ห้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความ

(11) การทำหมันชาย ทำได้อย่างไร คืออย่างไร

เป็นวิธีคุมกำเนิดถาวร เพราะกับผู้ที่มีบุตรเพียงพอกับความต้องการแล้ว โดย
แพทย์จะตัดและผูกท่อทางเดินของตัวอสุจิระหว่างทอมดลูกเข้ากับลูกอัณฑะ ทำให้ตัวอสุจิ
ไม่มีโอกาสผสมกับไข่ของฝ่ายหญิง ภายหลังจากทำหมันยังคงหลั่งน้ำกามได้อย่างปกติ
และสามารถทำงานได้อย่างเป็นปกติ

ใ้ห้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ
 ใ้ห้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความ

(12) การนับระยะปลดกัณฑ์ ก็อะไร อยู่ช่วงเวลาใด คือหรือไป

เป็นการคุมกำเนิดแบบง่าย ๆ โดยการนับวันที่มีระดูรวมเพศแล้วไม่มีลูก คือระยะ
1 สัปดาห์ ก่อนและหลังการมีระดู ก็จะไขว้ไม่ได้ผลกับหญิงที่มีระดูไปแน่นอน วิธีการนี้นอกจากจะสังเกตยากแล้ว ฝ่ายชายทนไปได้ในการรอรอบในระยะปลดกัณฑ์

ให้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อความ

ให้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ

ให้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ

ให้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ

ให้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความ

(13) ยาฆ่าเชื้ออสุจิในช่องคลอด ใช้อย่างไร คืออย่างไร

ฝ่ายหญิงเป็นผู้ใช้ โดยสอดยาเข้าไปในช่องคลอดก่อนรวม 10-15 นาที ฤทธิ์
ยาอยู่ได้นานเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้น ถ้ามีการรวมอีกให้สอดยาใหม่ทุกครั้ง แต่วิธีการนี้
สิ้นเปลือง ไม่นิยมใช้

ให้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อความ

ให้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ

ให้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ

ให้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ

ให้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความ

(14) หมวกยางครอบปากมดลูก ใช้อย่างไร ได้ผลดีอย่างไร

ฝ่ายหญิงเป็นผู้ใช้ โดยสวมเองก่อนรวม โดยใช้ร่วมกับยาฆ่าเชื้ออสุจิ เพื่อ
ป้องกันไม่ให้ตัวอสุจิผ่านเข้าไปในมดลูกได้ วิธีการนี้ยุ่งยาก สิ้นเปลือง ไม่นิยมใช้

ให้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อความ

ให้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ

ให้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ

ให้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ

ให้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความ

(15) การตั้งครรภ์เกิดขึ้นได้อย่างไร จะป้องกันไขหลักอะไรบ้าง

การตั้งครรภ์เกิดจาก

1. ไข่ของฝ่ายหญิงผสมกับอสุจิของฝ่ายชาย
2. ไข่ที่ถูกผสมแล้ว จะฝังตัวในโพรงมดลูก
3. ไข่จะเจริญเติบโตเป็นทารกภายในโพรงมดลูก

วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ทำได้โดย

1. ป้องกันไม่ให้ไข่ของฝ่ายหญิงผสมกับอสุจิของฝ่ายชาย
2. ป้องกันไม่ให้ไข่ที่ถูกผสมแล้วฝังตัวในโพรงมดลูก

ให้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อ

ให้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อ

ให้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อ

ให้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อ

ให้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อ

(16) การวางแผนครอบครัวช่วยพัฒนาได้อย่างไร

พัฒนาที่วางแผนครอบครัว จะไม่รองรับภาระหนักในการหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวที่หนักเกินไป ถ้ามีลูกมากพอต้องทำงานหนักขึ้น เห็นทางจากสมาชิกในครอบครัว
ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น เกิดปัญหาในครอบครัว สุขภาพของพ่อหรือแม่

ให้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อความ

ให้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อความ

ให้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อความ

ให้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อความ

ให้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อความ

(17) การวางแผนครอบครัวช่วยแม่มาได้อย่างไร

การมีลูกดีและหายาก ทำให้แม่มีความสุขภาพครอบครัว มากเว้นระยะการมีบุตรไว้
ห่าง จะทำให้มีโอกาสพักฟื้นร่างกายให้แข็งแรง มีเวลาเอาใจใส่ลูกทุกคนอย่างทั่วถึง และ
ช่วยแบ่งเบาภาระการทำเงินมาเลี้ยงครอบครัวของพ่อบ้านได้ และมีความสุขความแตกแยกใน
ครอบครัวมีน้อย

ให้คะแนน 1	หน่วย	ถ้าตอบได้ 1	ขอความ
ให้คะแนน 2	หน่วย	ถ้าตอบได้ 2	ขอความ
ให้คะแนน 3	หน่วย	ถ้าตอบได้ 3	ขอความ
ให้คะแนน 4	หน่วย	ถ้าตอบได้ 4	ขอความ
ให้คะแนน 5	หน่วย	ถ้าตอบได้ 5	ขอความ

(18) แม่ที่มีลูกมากเกินไป จะมีผลด้านใดบ้าง

แม่ที่มีลูกมากเกินไปจะทำให้

1. ต้องเสี่ยงชีวิตในการคลอดลูกแต่ละคน
2. ร่างกายทรุดโทรมเร็วกว่าแม่ที่มีลูกน้อย
3. ฐานะทางครอบครัวยากจน
4. ไม่สามารถให้การศึกษาแก่ลูกในชั้นสูงได้
5. ไม่มีเวลาทำงานอย่างอื่น
6. สามีเห็นทางไถ่ขาย

ให้คะแนน 1	หน่วย	ถ้าตอบได้ 1	ขอ
ให้คะแนน 2	หน่วย	ถ้าตอบได้ 2	ขอ
ให้คะแนน 3	หน่วย	ถ้าตอบได้ 3	ขอ
ให้คะแนน 4	หน่วย	ถ้าตอบได้ 4	ขอ
ให้คะแนน 5	หน่วย	ถ้าตอบได้มากกว่า 4	ขอ

(19) ควรจะมีการวางแผนครอบครัวเมื่อใด

ควรมีการวางแผนครอบครัวเมื่อ

1. ต้องการเว้นระยะการมีบุตรให้ห่างออกไป
 2. สถานะยังไม่พร้อมที่จะมีบุตร
 3. สุขภาพของแม่ไม่พร้อมที่จะมีบุตร
 4. ครอบครัวต้องการมีบุตรอีกต่อไป
 5. ระยะหลังคลอด เมื่อจะได้เลี้ยงดูลูกที่เกิดใหม่อย่างเต็มที่
- ให้คะแนน 1 หน่วย ถ้าตอบได้ 1 ข้อ
 ให้คะแนน 2 หน่วย ถ้าตอบได้ 2 ข้อ
 ให้คะแนน 3 หน่วย ถ้าตอบได้ 3 ข้อ
 ให้คะแนน 4 หน่วย ถ้าตอบได้ 4 ข้อ
 ให้คะแนน 5 หน่วย ถ้าตอบได้ 5 ข้อ

(20) จะรับบริการการวางแผนครอบครัวได้ที่ไหน

จะรับบริการการวางแผนครอบครัวได้จาก

1. สำนักงานเขตสุขภาพ
2. สถานีอนามัย
3. ศูนย์บริการสาธารณสุข
4. ศูนย์การแพทย์และอนามัย
5. ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก
6. โรงพยาบาล

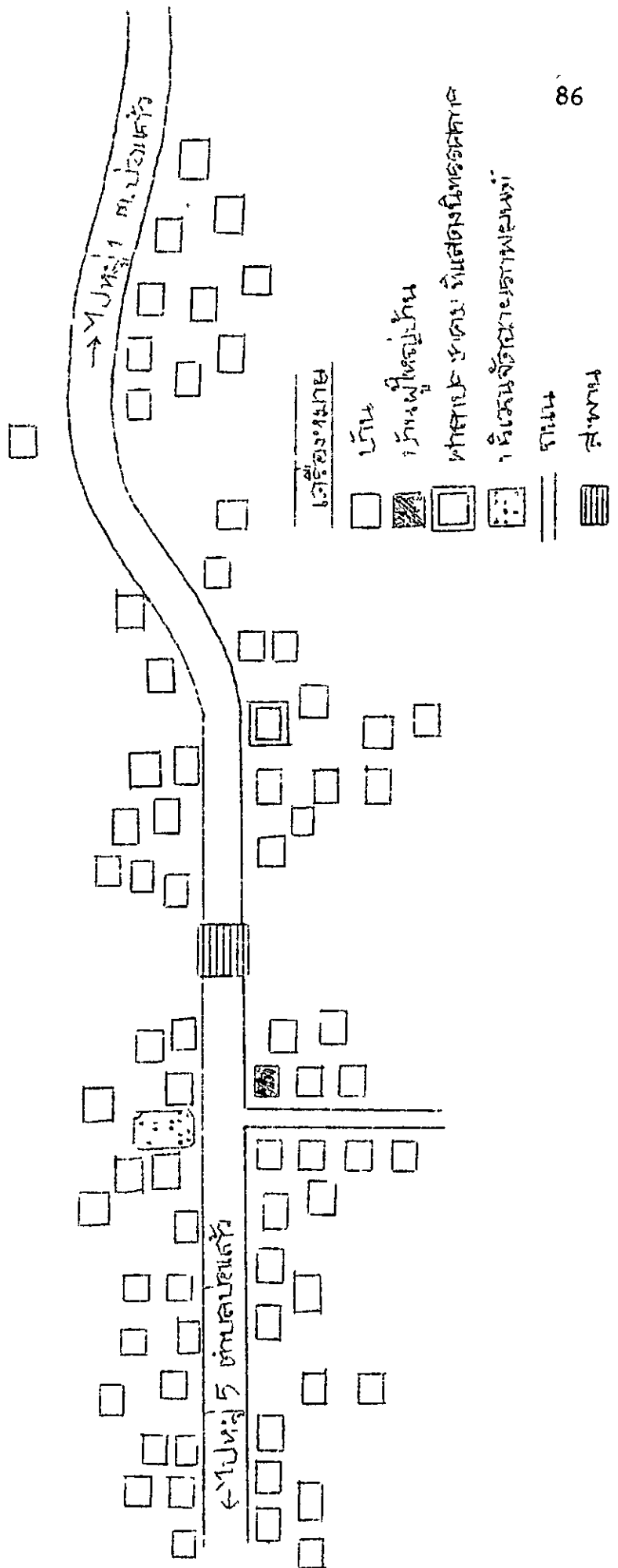
ตารางคะแนนของชาวบ้าน จำแนกตามบุคคล

ลำดับที่	เพศ	จำนวนบุตร	ระดับอายุ	ระดับการศึกษา	รายได้ต่อปี	Pre-test	Post-test
1	ชาย	น้อย	น้อย	อ่านออก	ต่ำ	35	82
2	ชาย	มาก	กลาง	อ่านออก	กลาง	37	80
3	ชาย	มาก	กลาง	อ่านไม่ออก	ต่ำ	34	72
4	ชาย	กลาง	กลาง	อ่านออก	ต่ำ	33	76
5	ชาย	กลาง	น้อย	อ่านไม่ออก	กลาง	39	77
6	ชาย	มาก	กลาง	อ่านออก	กลาง	44	80
7	ชาย	มาก	มาก	อ่านไม่ออก	กลาง	42	76
8	ชาย	น้อย	กลาง	อ่านออก	กลาง	56	76
9	ชาย	กลาง	น้อย	อ่านออก	ต่ำ	33	73
10	ชาย	กลาง	กลาง	อ่านไม่ออก	กลาง	32	75
11	ชาย	มาก	มาก	อ่านไม่ออก	ต่ำ	34	66
12	ชาย	มาก	มาก	อ่านออก	กลาง	36	82
13	ชาย	กลาง	กลาง	อ่านออก	สูง	45	90
14	ชาย	กลาง	กลาง	อ่านออก	กลาง	33	84
15	ชาย	น้อย	น้อย	อ่านไม่ออก	สูง	39	73
16	ชาย	กลาง	กลาง	อ่านออก	ต่ำ	30	72
17	ชาย	น้อย	น้อย	อ่านออก	กลาง	38	83
18	ชาย	กลาง	กลาง	อ่านไม่ออก	ต่ำ	33	69
19	ชาย	มาก	มาก	อ่านออก	ต่ำ	41	72
20	ชาย	กลาง	กลาง	อ่านไม่ออก	ต่ำ	44	69
21	ชาย	น้อย	น้อย	อ่านออก	ต่ำ	42	75
22	ชาย	กลาง	กลาง	อ่านออก	กลาง	40	82
23	หญิง	มาก	น้อย	อ่านไม่ออก	ต่ำ	45	64
24	หญิง	กลาง	กลาง	อ่านออก	สูง	56	92

ลำดับที่	เพศ	จำนวนบุตร	ระดับอายุ	ระดับการศึกษา	รายได้ต่อปี	Pre-test	Post-test
25	หญิง	กลาง	น้อย	อ่านไม่ออก	ต่ำ	37	68
26	หญิง	มาก	น้อย	อ่านไม่ออก	ต่ำ	25	67
27	หญิง	น้อย	กลาง	อ่านออก	ต่ำ	29	73
28	หญิง	กลาง	น้อย	อ่านออก	สูง	34	91
29	หญิง	กลาง	กลาง	อ่านไม่ออก	ต่ำ	36	71
30	หญิง	กลาง	มาก	อ่านออก	กลาง	40	78
31	หญิง	น้อย	กลาง	อ่านไม่ออก	สูง	48	76
32	หญิง	มาก	กลาง	อ่านออก	ต่ำ	31	76
33	หญิง	กลาง	มาก	อ่านไม่ออก	ต่ำ	35	70
34	หญิง	กลาง	กลาง	อ่านออก	กลาง	42	85
35	หญิง	น้อย	น้อย	อ่านไม่ออก	ต่ำ	49	69
36	หญิง	กลาง	กลาง	อ่านออก	สูง	53	88
37	หญิง	มาก	น้อย	อ่านไม่ออก	กลาง	49	72
38	หญิง	น้อย	กลาง	อ่านออก	กลาง	37	76
39	หญิง	กลาง	น้อย	อ่านออก	กลาง	39	79
40	หญิง	มาก	กลาง	อ่านไม่ออก	สูง	48	68
41	หญิง	น้อย	มาก	อ่านออก	กลาง	46	79
42	หญิง	มาก	กลาง	อ่านออก	กลาง	42	82
43	หญิง	กลาง	มาก	อ่านออก	ต่ำ	46	74
44	หญิง	มาก	กลาง	อ่านออก	กลาง	48	76
45	หญิง	กลาง	น้อย	อ่านไม่ออก	สูง	57	82
46	หญิง	น้อย	กลาง	อ่านออก	ต่ำ	50	69
47	หญิง	กลาง	มาก	อ่านไม่ออก	ต่ำ	29	70
48	หญิง	มาก	กลาง	อ่านออก	ต่ำ	38	75
49	หญิง	กลาง	กลาง	อ่านออก	กลาง	34	82
50	หญิง	น้อย	กลาง	อ่านออก	ต่ำ	30	67

แผนที่แสดงพื้นที่ ๒ ตำบลในเขตเทศบาลเมือง

๑.๕๕

ผลสัมฤทธิ์ของสื่อเฉพาะกิจในการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัว

บทคัดย่อ

ของ

อนุสรณ์ ศิริวิลักษณ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

๖ ตุลาคม 2521

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะหาผลด้านความรู้ที่ชาวบ้านได้รับและผลการจูงใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับจากสื่อเฉพาะกิจเรื่องการวางแผนครอบครัว ตลอดจนศึกษาวิธีการและเทคนิคการใช้สื่อเฉพาะกิจ

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับชาวบ้านหมู่บ้านไก่อ่อน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน มีจำนวน 72 หลังคาเรือน ประชากร 514 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกบุคคลที่อยู่ในภาวะเจริญพันธุ์ หลังคาเรือนละ 1 คน แล้วสุ่มให้เหลือ 50 คน ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรดังนี้ คือ เพศ ระยะเวลา อายุ จำนวนบุตร ระดับการศึกษาและรายได้ต่อปี ของชาวบ้าน

วิธีการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยออกสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลครั้งแรกโดยการสัมภาษณ์โฆษณาสักขวนให้ชาวบ้านเข้ารับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ผู้วิจัยดำเนินการให้ความรู้ โดยสื่อเฉพาะกิจ รวม 3 วัน วันแรกมีการจัดฉายภาพยนตร์และสไลด์ประกอบการบรรยาย วันที่สองจัดแสดงนิทรรศการและการอบรมให้ความรู้ วันที่สามจัดให้บริการการวางแผนครอบครัวแก่ชาวบ้าน การทดลองใช้ภาษาถิ่นเป็นสื่อความหมายโดยตลอด แล้วทำการเก็บข้อมูลภายหลังการทดลองโดยการสัมภาษณ์และสถิติการเข้าใช้บริการการวางแผนครอบครัวที่จัดขึ้น นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ โดยใช้ F -test เพื่อวิเคราะห์หาพัฒนาการด้านความรู้ของชาวบ้าน และใช้ χ^2 - Square เพื่อวิเคราะห์จำนวนการเข้าใช้บริการการวางแผนครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ ตัวแปรด้าน เพศ ระยะเวลา และจำนวนบุตรที่แตกต่างกัน มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่ด้านระดับการศึกษาและรายได้ต่อปีที่แตกต่างกัน มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวแตกต่างกัน ในด้านการเข้าใช้บริการการวางแผนครอบครัว ตัวแปรด้าน เพศ ระยะเวลา ระดับการศึกษา รายได้ต่อปี ที่แตกต่างกันเข้าใช้บริการไม่แตกต่างกัน แต่จำนวนบุตรต่างกันเข้าใช้บริการการวางแผนครอบครัวแตกต่างกัน

ผลของสื่อเฉพาะกิจ ในการให้การศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัว พบว่า สื่อเฉพาะกิจสามารถทำให้ความรู้ของชาวบ้านเรื่องการวางแผนครอบครัว พัฒนาแตกต่างจากความรู้เดิม และสื่อเฉพาะกิจสามารถจูงใจให้ชาวบ้านเข้าใช้บริการการวางแผนครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

The Achievement of Specialized Media for Family Planning Program

ABSTRACT

BY

ANUSORN SIRILUK

Present in Partial Fulfilment of the Requirement
for the Master of Education Degree
at Sakon Nakhon Rajabhat University

October 1978

This study was undertaken to find out the effect of specialized media on villagers motivation to accept and comply with the knowledge of family planning program, and to delimitate the methodologies and implementation of specialized media in the proliferation of family planning information

The experiment was conducted at Kai Thuen village, Na-Noi district, Nan. There were 72 households in this village a total population of 514. One subject was drawn from each household, the first round subjects were then drawn to the maximum of 50 subjects. The variables used under this study were the sex, age, number of offspring, education level and economic background of the subjects.

Pre-test fundamental data was first checked by interviewing and persuading the villagers to participate in the acquisition of family planning information. A three day experiment was then followed. On the first day, synchronized slide tape and moving pictures were shown. The exhibition was set up and information on family planning was delivered on the second day, while a family planning service was offered. Throughout the experiment, a vernacular dialect was used during communication. To observe the subjects' understanding of family planning program another test was carried out by interviewing the clients who were being served by the program. The data were then subjected to ANOVA analysis in order to find out the increase of villagers' knowledge on family planning, and Chi-square to specify the number of client under this treatment.

The following results were found. After the exposure of specialized media, there were significant differences of variable for educational level and economic background but there were no significant differences for sex, age and number of offspring. Significant differences of variable were found for the number of offspring but for sex, age, educational level and economic background they were not.

It was found out that specialized media helped in increasing the subjects' knowledge on family planning program and motivating the villagers to be served by the family planning service effectively.